TRST, nedelja
27. marca 1955
Leto XI. - Št. 73 (3002)

PRIMORSKI DNEVNIK

Cena 25 lir
Poštnina plačana v gotovini
Tel. 94-638, 93-808, 37-338

UREDNISTVO: UL. MONTECCHI št. 6, III. nad. — TELEFON 93-808 IN 94-638 — Poštni predal 559 — UPRAVA: UL. SV. FRANCISKA št. 20 — Tel. št. 37-338 — OGLASI: od 8.-12.30 in od 15.-18. — Telefon 37-338 — CENE OGLASOV: Za vsak mm višine v širini 1 stolpca: trgovski 60, finančno-upravni 100, osmrtnice 90 lir - Za FLRJ za vsak mm širine 1 stolpca za vse vrste oglasov po 25 din - Podruž.: GORICA, Ul. S. Pellico 1-II., Tel. 33-82

NAROČNINA: mesečna 350, četrtletna 900, polletna 1700, celoletna 3200 lir. — Federat. ljudska republika Jugoslavija: Izvod 10, mesečno 210 din. Poštni tekoči račun Založništvo tržaškega tiska Trst 11-5374 — ZA FLRJ: Agencija demokratičnega inozemskega tiska, Državna založba Slovenije, Ljubljana, Stritarjeva 3-I., tel. 21-928, tekoči račun pri Narodni banki v Ljubljani 604 T 375 — Izdaja Založništvo tržaškega tiska D. ZOZ - Trst

Nevarni vzroki

Ko smo v zadnjih tednih iz dneva v dan zasledovali ukrepe italijanske civilne oblasti v Trstu, s katerimi je ta tako grobo kršila določbe Memoranduma, tako da je morala poseči vmes jugoslovanska vlada, smo večkrat omenili, da ima sistematičnost kršitev globlje vzroke in da teh vzrokov ne gre iskati le v samovolji lokalnih oblasti. Včeraj pa smo imeli priložnost čitati v glasilu fašista Alessija nekaj stavkov iz uvodnika prav tako včerajšnje številke demokrščanskega uradnega glasila «La Prora» o pogajanjih za ureditev obmejnega prometa v Vidmu. Ogledali smo si natančneje uvodnik «Prore» in našli zapisano trditev, da jugoslovanska delegacija ovira in zavlačuje pogajanja, ter med drugim opazili tudi naslednji stavek:

«Toda po skoro štirih mesecih pogajanj se je dospelo na rob prekinitve. Toda če videmska konferenca propade (toda, do katere mere se Jugoslavija tega zaveda?), propade Memorandum v celoti skupaj z določbami za slovenske Tržaškega ozemlja».

Ne glede na dejstvo, da je ves tisk pred kratkim objavil vest, da so na pogajanjih v Vidmu že vsa načelna vprašanja rešili in da že delajo podkomisije, se človek nehote vpraša: Če torej propade Memorandum «in toto» (tako piše «Prora» dobesedno), propade torej tudi prva njegova določba, na podlagi katere vrši Italija civilno upravo v Trstu? Seveda temu ni tako. Z včerajšnjo številko «Prore» je namreč njeno uredništvo zaključilo z objavljanjem materiala s 13. kongresa Krščanske demokracije za Trst in Istro. V tem materialu najdemo predvsem referat pokrajinskega tajnika Krščanske demokracije prof. Romana, ki predstavlja pravi napad na Memorandum in njegove določbe. Romano postavlja trditev, da Memorandum sloni na reciprociteti. Ta reciprocitета pa je nemogoča zaradi med obema upravama, ki slonita na nasprotujočih si načelih, ker je prva demokratična, druga pa komunistična. 2. Zaradi formulacije nekaterih določb v izključen prid ene izmed obeh strank, t. j. Jugoslavije, brez ugodnosti za drugo (glej besedilo pisma veleposlanikov o «kulturnih sedežih»). 3. Zaradi protislovja z načelom o veljavnih zakonih, načelom, ki je poudarjeno v raznih členih; protislovja med zakoni različnih režimov torej v škodo tolerantnejšega režima, italijanskega demokratičnega režima».

Prof. Romano takole nadaljuje: «Če sta diplomacija in vlada imeli za možno reciprociteto med dvema nasprotujočima si režimoma, se to ni moglo zgoditi tistemu, ki pozna očitna in preizkušena dejstva takšnih odnosov.»

Kot vidimo, trdi prof. Romano, da ves Memorandum sloni na načelu, ki je po njegovem mnenju in hkrati po mnenju vsega vodstva Krščanske demokracije v Trstu za Italijo sploh nemogoče in ne more ter ne sme biti v poštev. Gre namreč za dva režima, in zato je reciprociteta samo utvara za one v Rimu, ki ne poznajo tržaških razmer, pa so zaradi tega sporazum podpisali. Nato navaja prof. Romano «konkreten primer», da bi podkrepil svojo trditev, in sicer prav videmska pogajanja, in pravi dobesedno:

«Propad, pa tudi samo naldljnja zakasnitev za nekaj tednov, videmske konference bi pomenil propad Memoranduma.»

Te besede je izrekel prof. Romano — če se ne motimo javljeno, da je prišlo z pogajanji v Vidmu tako daleč, da so že začele delovati podkomisije. No, kljub temu so se skoraj iste besede ponovno pojavile v včerajšnjem uvodniku glasila Krščanske demokracije.

Medtem pa je prišlo prav do onih sistematičnih kršitev Memoranduma: začasni komisar v Nabrežini, ki je podpisal raznarodovalni ukrep, aretacije antifašistov v Skednju, ki jim hočejo vtisniti sramotni žig navadnih kriminalcev, odlok o raznarodovalni razlastitvi milijona kvadratnih metrov pri Domju, ki je prišel kot odgovor na jugoslovansko opozorilo zaradi raznarodovalnega ukrepa v Sesljanu, zasliševanja pripadnikov NOB v Repentabru in zaslišavanja pripadnika NOB v Bazovici, ki sta izvzala obisk generalnega jugoslovanskega konzula pri generalnem vladnem komisarju pred tremi dnevi. Clanek «Prore» s ponovno grožnjo, o razbitju Memoranduma pa je izšel včeraj.

Toda na kongresu je bil tudi državni podtajnik pri predsedstvu vlade v Rimu, t. j. desna roka samega predsednika vlade. On je Romanove grožnje poslušal in iz materiala o kongresu ni razvidno, da se ne bi strinjal z razlaganjem najodgovornejšega predstavnika Krščanske demokracije v Trstu, katere vodilni član je tudi njen podtajnik. Prof. Romano je namreč govoril tudi o nekakšni «bonifikaciji», za katero je dejal, da sta takoj nanjo pristala generalni komisar in kvestor, pa tudi predsednik apelacijskega sodišča. Ali ni to ista «bonifikacija», o kateri v zadnjih dneh piše fašistični «Messaggero Veneto», ki pravi, da spada v okvir te «bonifikacije» tudi aretaciju škedenjskih antifašistov? «Messaggero» poziva pri tem oblasti, naj s takšno «bonifikacijo» nadaljujejo. Prof. Romano je nadalje govoril tudi o tem, da s tržaškimi Slovenci, razen z onimi, ki sledijo Agnelettu razgovor ni mogoč. («... il colloquio non si presenta possibile). Tudi na to trditev podtajnik predsedstva vlade ni prav ničesar pripomnil.

Toda to še ni vse. V omenjenem materialu s XIII. kongresa KD najdemo tudi napad na Memorandum, ki ga je izvršil delegat Parma v imenu istrskih demokristjanov. On je dejal, da je že od vsega začetka bil nasproten sporazumu in da se je sedaj pokazalo, da je imel prav, ter navedel, da je od 8. oktobra 1953 zapustilo cono B 8.192 beguncev brez onih z Miljskih hribov. Zato je predlagal rimski vladi, naj se že danes pripravi, da uradno odpove svoj podpis na Memorandumu. Takole je dejal:

«Moje osebno mnenje je, in delijo ga razni sektorji našega prebivalstva, da po poteku roka v Memorandumu, ki daje našim sorojakom možnost, da zapustijo cono B, roka, ki bo eventualno podaljšan, naj se italijanska vlada — ker je neizvedljivost recipročnosti dokazana — pripravi v Londonu podpisani Memorandum odpovedati.»

Kot vidimo, gre za široko akcijo, ki ima za cilj, da se Memorandum razbije. Ne seveda tako, da bi serazveljavile vse njegove klavzule, temveč tako, da bi ostala v veljavi samo ona klavzula, ki določa raztegnitev italijanske civilne uprave na Trst. Omenjeni prof. Romano izraža to svojo sijajno misel s temi besedami: «Pomen Memoranduma se bo skrčil na proceduro o likvidaciji in na formulo o vrnitvi Italije v Trst ter o spremembi naslova Jugoslavije uzurpatorja v naslov zakonitega posestnika glede severozahodne Istre.»

Mnenja smo, da ta stavek prav zares ni potreben komentarja; iz njega pač dovolj jasno sledi, da je ne samo Memorandum, temveč tudi mirovna pogodba zgolj kos ničvrednega papirja. Kako si voditelj Krščanske demokracije v Trstu predstavlja nadaljnji razvoj dogodkov v tem delu Evrope, prav zares ne vemo, zlasti, ker se v bistvu popolnoma strinja s predlogom delegata Parme. Vsekakor pa je prekosil najhujše makjaveliste, zlasti če upoštevamo, da je komaj trideset vrstic pred omenjenim stavkom trdil: «Priznamo, da rešitev na mednarodnem političnem planu ni mogla biti drugačna, če upoštevamo, da je hotela vlada doseči rešitev v trenutku, ko je bil položaj evropske obrambne skupnosti zrahljan, v trenutku, ko je bil položaj vlade zaradi znanih reakcij, bolj psiholoških kot političnih, načet, kot je bil načet položaj samega ministrstva za zunanje zadeve.»

Kot vidimo, je hotel prof. Romano reči, da je pač vlada podpisala Memorandum v trenutku slabosti tako z mednarodnega kot z upravnega vidika. Sedaj pa je menda močnejša in zato od Memoranduma vzame, kar ji prija, ostalo pa enostavno potepta...

Ne bi bilo prav, če ne bi omenili, da smo v intervenciji nekega delegata (mladi novinar Botteri), ki so ga pred kratkim vrgli iz uredništva «Il Piccolo») našli tudi nasprotno mnenje. V včerajšnji številki «Prore», v kateri je objavljen njegov govor, namreč beremo med drugim tudi naslednji stavek: «Zato bi bilo izvajanje Memoranduma najučinkovitejša in najenostavnejša rešitev. In hotel bi reči, da bi moralo biti to izvajanje v duhu stvarnega razumevanja in ne — kot se zdi, da se hoče storiti — kot trda vsiljena obveznost.»

Isti govornik je med drugim tudi dejal, da noče predolgo govoriti o Slovencih, ker ve, da bi mogel zadeti na nasprotovanja v lastni stranki.

Mi pa smo hoteli s citati pokazati, kje ležijo vzroki sistematičnih kršitev Memoranduma. Saj je po vsem tem vendar na dlani, da generalni komisar in kvestor izvajata linijo pokrajinskega tajnika Krščanske demokracije s 13. kongresa ob — svaj javno — nemi odobritvi podtajnika predsedstva vlade. Kako daleč bo prišla italijanska vlada in njeni uradniki v Trstu po tej poti, ne vemo. Prepričani smo pa, da bodo morali kmalu spoznati, da je ta pot nevarna, ko jim verjetno ne bi nič pomagalo, če bi jim rekli, da je nepoštena.

ZSSR pristaja na zamisel ZDA o načinu sklicanja konference

Bulganinova izjava o Eisenhowerjevih besedah na zadnji tiskovni konferenci - Ugoden komentar Bulganinove izjave v ameriškem državnem tajništvu - Že aprila konferenca treh zahodnih zunanjih ministrov?

MOSKVA, 26. — V intervjuju agenciji TASS je sovjetski ministrski predsednik Nikolaj Bulganin izjavil, da ugodno sprejema zamisel, ki jo je izrekel predsednik Eisenhower na tiskovni konferenci 23. marca glede morebitne konference velesil. Obenem je Bulganin postavil zahtevo, da je treba organizirati takšno konferenco, ki bi lahko res prispevala k omiljenju mednarodne napetosti.

V Washingtonu je še danes zvečer izjavil predstavnik državnega tajništva, da tajništvo «ugodno sprejema izjave maršala Bulganina v celoti in vidi v njih znak, da sovjetska vlada ni neobčutljiva za stališče predsednika Eisenhowerja glede bodočih razgovorov».

Odgovor maršala Bulganina na vprašanje neimenovanega dopisnika agencije TASS je danes popoldne prečital načelnik tiskovnega oddelka sovjetskega zunanjega ministrstva Iljišev na nalaše za to prirejeni tiskovni konferenci. Vprašanje dopisnika se je glasilo: «Kakšno je stališče sovjetske vlade do izjav predsednika ZDA?»

Celotni Bulganinov odgovor pa se glasi: «Sovjetska vlada zavzema, kot že v preteklosti, pozitivno stališče do zamisli, ki jo je izrazil predsednik ZDA glede konference velesil, s pogojem, da se upošteva takšna konferenca, ki bi lahko dejansko prispevala k pomiritvi v mednarodnih odnosih.

Ob tej priložnosti se lahko predvsem poudari, da je sovjetska vlada že predlagala, naj se v bližnji bodočnosti skliče konferenca štirih velesil, med katero bi lahko rešili vprašanje avstrijske državne pogodbe».

V angleških uradnih krogih so z zadovoljstvom sprejeli pristanek sovjetskega ministrskega predsednika na Eisenhowerjeve izjave o možnosti konference med Vzhodom in Zahodom. Obenem sodijo v Londonu, da je bilo pravilno zahodno predvidevanje, da ZSSR ne bo vztrajala pri svojih grožnjah, da bo v primeru ratifikacije pariških sporazumov sporazumevanje nemogoče; mislijo tudi, da pomeni Bulganinova izjava priznanje, da ratifikacije ni mogoče preprečiti.

V odsotnosti predsednika Eisenhowerja, ki je na oddihu v svoji podeželski vili v Gettysburgu, Bela hiša ni hotela komentirati Bulganinovih izjav.

Iz Washingtona poročajo, da se bo predsednik Eisenhower prihodnji teden sestal s parlamentarnimi eksponenti obeh strank in z njimi razpravljal o raznih mednarodnih vprašanjih. V sredo bo v Beli hiši kosilo, ki se ga bodo udeležili vidnejši republikanski in demokratični člani predstavniške zbornice, v četrtek pa bodo na vrsti senatorji. To bo prvič, da se bo predsednik sestal s parlamentarci obeh strank, odkar so na zadnjih vmesnih volitvah demokrati dobili večino v obeh zbornicah. Precej sestankov pa je že bilo doslej med parlamentarci in državnim tajnikom Dullesom.

Vplivni angleški konservativni list «Yorkshire Post», ki je blizu vladnim krogom, pa piše danes, da se bodo, kakor hitro bodo v francoskem republiškem svetu ratificirani pariški sporazumi, začela posvetovanja med Veliko Britanijo, ZDA in Francijo, s katerimi bodo pripravili konferenco treh zunanjih ministrov. Ta konferenca, dodaja list, bi se lahko sestala že prihodnji mesec, imela pa bi dva glavna cilja: prvič, določiti način, kako začeti razgovore z ZSSR, in drugič, koordinirati zahodno politiko. Jasno je, pravi «Yorkshire Post», da bo moralo priti do razdobja sondiranja, med katerim bodo zahodne velesile in ZSSR lahko po diplomatskih poteh izmenjale mnenja, da bi ugotovile, ali obstaja osnova za diskusijo. List izraža tudi mnenje, da ZSSR ne bo izpolnila svoje grožnje, da bodo po ratifikaciji pariških sporazumov razgovori nemogoči, in zaključuje, da je v sedanjih okoliščinah težko pričakovati, da bi se konferenca štirih zunanjih ministrov lahko začela pred poletjem.

Medtem je prispel danes v Oslo ameriški predstavnik v podkomisiji OZN za razorožitev James Wadsworth. Ameriško veleposlaništvo v Oslu zatrjuje, da gre za «povsem zaseben obisk». Wadsworth se bo sestal samo z ameriškim veleposlanikom Corrinom Strongom in bo v ponedeljek zapustil Norveško. V mnogih krogih pa spravljajo Wadsworthov obisk na Norveškem v zvezo z Gromikovim potovanjem v Stockholm.

V Londonu pa je angleški predstavnik v razorožitveni podkomisiji Anthony Nutting podal izjavo (kot sta ju že včeraj načelnik francoske delegacije Jules Moch in šef ameriške delegacije James Wadsworth) o delu podkomisije in o kršitvi njenih pravil, ki da jo je zagrešil Gromiko, ko je v intervjuju agenciji TASS razkril sovjetske predloge za razorožitev.

Nutting je med drugim dejal, da predvideva zahodni načrt, da bi ZDA zmanjšale svoje oborožene sile za dva milijona mož. Francija za 300.000 mož in Velika Britanija za 250.000. Sovjetska vlada, je dejal Nutting, je zavrnila te predloge. Za koliko bi morala po zahodnem načrtu ZSSR zmanjšati svoje oborožene sile, Nutting ni povedal. Dejal pa je, da Gromiko ni hotel odgovoriti na vprašanje, kako močna bi bila sovjetska armada po zmanjšanju za eno tretjino, ki ga je predlagala sovjetska delegacija. Na vprašanja dopisnikov je Nutting priznal, da je bilo na zadnjih sejah podkomisije doseženih nekaj uspehov.

Nato je Nutting izjavil, da so zahodne delegacije naredile nekaj koncesij sovjetskemu stališču. Predvsem so sprejele sovjetski predlog, naj se v prvi fazi razorožitve oboroženi stalni vojaški krediti blokirajo na sedanji ravni. Prav tako so pristali na zamisel, naj vsaka izmed obeh faz razorožitve traja leto dni. Nutting je tudi zatrdil, da bo LR Kitajska, enako kot ostale države, ki niso članice OZN, povabljena na splošno razorožitveno konferenco, če bo v komisiji OZN za razorožitev dosežen sporazum o njenem sklicanju. Končno je Nutting izrazil mnenje, da se nadzorstvo nad razorožitvijo ne bi smelo zgledovati po delu nevtralne kontrolne komisije na Koreji.

Razgovor Tito-Valjkov

BRIONI, 26. — Predsednik republike maršal Tito je sprejel danes ob 15. uri sovjetskega veleposlanika Vasilija Valjkova, ki je zaprosil za sprejem. Predsednik se je zadržal z veleposlanikom v daljšem razgovoru.

«Borba» o desetletnici ustanovitve OZN

BEOGRAD, 26. — V uvodniku, posvečenem 10. obletnici ustanovitve Združenih narodov, ugotavlja jutrišnja «Borba», da so Združeni narodi opravičili svoj obstoj in imeli veliko vlogo v ohranitvi miru v svetu. «Borba» poudarja, da je uspela ohraniti svoj svetovni pomen. Niso uspeli poskusi, da se OZN vpreže v službo ožjih in egoističnih interesov določenih ideologij in velikih sil.

«Borba» navaja dosedanje uspehe Združenih narodov in obenem ugotavlja, da je blokovska politika kriva, da OZN ni postala v pravem smislu univerzalna organizacija. Ta politika je kriva, da se sedaj skušajo najvažnejša vprašanja rešiti mimo Združenih narodov in brez udeležbe malih držav. To stanje ne bi smelo trajati večno. Male države se morajo močneje in aktivneje zavzeti za poživitev načela miroljubne koeksistence s posredovanjem forumov Združenih narodov, zaključuje «Borba».

Po obisku v Montrealu in Ottawi

Scelba in Martino danes v Washingtonu

Uradni sprejem italijanskih gostov v Ottawi - Zadrega zaradi poročil kanadskih listov in nekaterih agencij o Scelbovih izjavah v Montrealu - Italija, pogajanja med Vzhodom in Zahodom in razorožitev

OTTAWA, 26. — Ko sta italijanski ministrski predsednik Scelba in zunanji minister Martino danes z vlakom prispela iz Montreala v Ottawo, ju je na postaji pričakovalo pet sto ljudi. Italijanska gosta sta v glavnem mestu Kanade pozdravila ministrski predsednik Louis Saint Laurent in zunanji minister Lester Pearson poleg drugih kanadskih uradnih predstavnikov in članov diplomatskega zbora.

V Ottawi sta imela Scelba in Martino najprej tiskovno konferenco, nato pa sta obiskala kanadskega zunanjega ministra Lestera Pearsona in se z njim razgovarjala dobro uro. Kasneje sta se odpeljala k ministrskemu predsedniku Saint Laurentu. Dan se je zaključil s svečano večerjo in sprejemom v predsedstvu vlade.

Scelbovo in Martinovo tiskovno konferenco so pričakovali s precejšnjim zanimanjem, ker so po včerajšnji tiskovni konferenci v Montrealu nekateri kanadski listi objavili senzacionalno vest, da je Scelba napovedal, da bo Italija predlagala sklicanje mednarodne konference o razorožitvi z udeležbo ZSSR. Isto vest je že včeraj razširila tudi agencija «Associated Press», medtem ko v uradnem besedilu Scelbovih izjav, ki ga je objavila italijanska agencija ANSA, teh besed ni bilo. Poročajo, da so bili v krogih italijanske delegacije danes zjutraj neljubo presenečeni, ko so ugotovili, kaj poročajo kanadski listi o izjavah ministrskega predsednika. Čeprav teh izjav niso naravnost zanikali, zatrjujejo v krogih italijanske delegacije, da je na tiskovni konferenci vladala «precejšnja zmešnjava» zaradi istočasnih vprašanj, odgovorov in prevajanja v treh jezikih — italijanščini, angleščini in francoščini.

Na direktno vprašanje, kako je s sklicanjem konference o razorožitvi, je Scelba danes odgovarjal dokaj izmikajoče. Dejal je, da danes ni mogoče govoriti o metodah, po katerih bi se bilo treba ravnati, da bi Italija želela sodelovati na takšni konferenci, če bi bila sklicana. Neznaj več je o tem vprašanju govoril Martino in dejal, da bi morebitni neuspeh londonskega zasedanja razorožitvene podkomisije OZN otežkočil nadaljnje napore. Na vprašanje, ali zaupa v možnost sporazuma z ZSSR, je Martino odvrnil, da tu ne gre za zaupanje, temveč za dejstvo, da narodi želijo mir in da je zato dolžnost vladajočih, da storijo vse da se olajša pomiritev in dosežejo konkretni miroljubni sporazumi. Dodal je, da vprašanje ni novo in da bo o njem gotovo govora med njegovimi in Scelbovimi razgovori s Pearsonom in Saint Laurentom.

Scelba pa je podrobneje pojasnil italijansko stališče do razgovorov med Vzhodom in Zahodom. Dejal je, da bi se vsaka pobuda v tej smeri morala ravnati po naslednjih načelih: 1. nobenih pogajanj ne more biti pred popolno ratifikacijo pariških sporazumov; 2. posamezne države ne bi smele same podvzemati pobud, temveč bi to morali storiti v popolnem soglasju vsi zahodni zavezniki, vštevši ZDA in Kanado; 3. vsaka morebitna konferenca bi morala biti skrbno pripravljena po diplomatski poti in sestavljen bi moral biti natančen dnevni red, ki naj bi obsegal predvsem vprašanja Avstrije, Nemčije in razorožitve.

Jutri bosta Scelba (ki je včeraj v Montrealu postal častni doktor tamkajšnje univerze) in Martino s posebnim kanadskim letalom odpotovala v Washington.

NAMESTO DA BI BILI IZPUŠČENI NA SVOBODO

Ravnateljstvo ILVA odpustilo Stepančiča in Plečnika iz službe

Ravnateljstvo noče počakati niti na odločitev sodišča

Gonja proti aretiranim antifašistom iz Skednja se še nadaljuje. Ni dovolj, da so jih zaprli in jih obtožili kriminalnega dejanja, čeprav se je vse skupaj dogodilo v sklopu politične borbe za pripadnost Trsta; sedaj je prešlo v ofenzivo tudi vodstvo škedenjske jeklarne «ILVA».

Stepančiču in Plečniku, ki sta bila zaposlena v ILVI, so odpovedali službo! Tako je njunim družinam sporočila uprava jeklarne s priporočenim pismom, ki se glasi:

565-PER-ANA-CS-li 24. marca 1955.

ODPOVED SLUZBE

Sporočamo Vam, da je z današnjim dnem, 24. marcem 1955. prekinjen Vaš delovni odnos z nami na podlagi člena 38 pogodbe za kovinarje.

Če imate kake terjatve, pismeno pooblastite osebo, ki jo boste za to določili.

«ILVA» Altiforni e Acciaierie d'Italia S.p.A.
Dr. Negodi in še en nečitljiv podpis.

Omeniti moramo, da je bil Stepančič že 17 let, Plečnik pa 28 let zaposlen v jeklarni. Plečnik je bil že 1943. leta, potem ko so ga aretirali nacisti in fašisti, odpuščen z dela, vendar je po osvoboditvi ponovno prevzel svoje delovno mesto. Sedaj pa so mu na enak način odpovedali delovni odnos, čeprav Plečnik, kakor tudi Stepančič in tovariši, še ni bil spoznan za krivega. Znano je namreč, da delavce, ki so nečesa obtoženi, le začasno suspendirajo in jim odpovedo službo le po njihovi obsodbi. Pripomniti moramo, da je skupina fašistov v jeklarni sestavila ob prihodu Italije v Trst epuracijsko listo, na kateri je bil seveda Stepančič na prvem mestu, in po kateri bi morala tovarna odpustiti večje število antifašistov. Poskus se jim je tedaj izjalovil, vendar je sedaj uprava tovarne izkoristila priliko, ko se zaprti tovariši ne morejo niti po sindikatih niti po drugih forumih braniti, in Stepančiča ter Plečnika odpustila.

Policijska obtožba torej, ki jo zaenkrat ni potrdila niti sodna preiskava (ki še vedno traja), je prinesla prve posledice: ni dovolj antifašista spraviti za zapahe, temveč ga je treba vreči tudi z dela. Prehajamo torej v dobo, ko sta revanša in maščevanje dovoljena in to kljub čl. 6 Memoranduma, ki izrecno pravi, da ne bodo storili nobenih pravnih in upravnih ukrepov za sodni pregon ali diskriminacijo proti osebam, ki pridejo pod civilno upravo te ali druge podpisnice sporazuma.

Policija je akcijo začela in kvestor hoče na vsak način dobiti ime «bonifikatorja», kakor ga imenuje fašistični «Messaggero Veneto». Koliko se mu bo posrečilo «bonificirati» mesto, nam bo pokazala zgodovina. Tudi mi želimo bonifikacije in dela kvestorju in njegovemu letečemu oddelku ne manjka: če že noče iskati zločincev za umor Hlače, Castagne, Planinška in drugih, naj vsaj prešče zadevo v zvezi z odkritjem opromne zaloge brzostrelk in municije v železniškem skladišču. Sicer je ostalo nerešenih v zadnjem času, ko je kvestor že sedel v Trstu, nekaj roparskih napadov in vlomov v železne blagajne. S tem bi kvestor resnično bonificiral mesto in ne z aretacijo antifašistov, ki niso imeli nikoli opravka s policijo za kriminalna dejanja.

Rekli smo že, da je policija obtožila Rutarja, Prunka, Stepančica, Plečnika, Sancina, Hrovata in tudi odsotnega Bensija ropa. Na kakšni podlagi, ne vemo, ker je morala policija sama po poveljniku letečega oddelka priznati, da je Bensi denar in samokres izročil v bolnišnici. Kakor se vidi, si nihče od aretiranih ni hotel «pridobiti sebi ali drugim nedovoljen dobiček», kakor predvideva v zvezi z ropom čl. 628 kazenskega zakonika.

Poleg tega ne more policija trditi, da so Skedenjci hoteli ubiti Aleccija zgolj zaradi njegovih 16.000 lir. Dejstvo je, da je prav posest samokresa provocirala antifašiste, ki so le dan prej na lastne oči videli ranjene tovariše. Policija sicer trdi tudi, da je Alecci imel orožni list. O posesti dokumenta ne dvomimo: dvomimo pa v njegovo valjavnost. V Trstu nikakor ni bil veljaven, ker ga ni izdala, kakor je predvideval proglas maršala Alexandra, Zavezniška vojaška uprava. In če je bil Alecci eden tistih, ki je prišel v Trst ojačit skupno z ostalimi importiranimi osebami «ogrožene branilce italijanstva Trsta»? Lažno policija dokaže, da to ne drži? Izgovor o trgovanju z oljem je namreč ne le absurdna, temveč tudi smešna teza.

Ponovno torej trdimo, da je škedenjski dogodek politične narave, in zahtevamo, da se izvaja člen 6 Memoranduma in aretirani izpustijo na svobodo.

Besed o pomiritvi je bilo dovolj, vendar dokazov do sedaj še nismo imeli priliko videti. Najboljši dokaz pa je spoštovanje Memoranduma, ki je kakor je izjavil prof. Lonza na včerajšnjem kongresu Socialistične stranke Julijske krajine, «sad mednarodnega kompromisa, ki ga je Italija zavestno sprejela. Memorandum je zadnji akt mirovne pogodbe in temelj za vsako mirno sožitje je spoštovanje sprejetih obveznosti in pogodb. Trst je imel od prejšnje «hladne vojne» le izgubo in memorandum je položil temelje za ureditev odnosov med Italijo in Jugoslavijo. Treba je takoj začeti izvajati njegove določbe, da se omogoči mirno sožitje z narodnimi manjšinami».

FRANCOSKI SENAT RATIFICIRAL londonske in pariške sporazume

Faure izjavil, da se francoska vlada razgovarja z ameriško in britansko vlado glede priprave pogajanj s SZ - Foreign Office odobrava Faureove izjave o konferenci štirih

PARIZ, 26. — Včerajšnja nočna seja v republiškem svetu se je zaključila ob 3 popolnoči, ko se je zaključila splošna debata. Danes popoldne je bil v začetku seje zavrnjen kominformistični predlog, naj bi odložili glasovanje o sporazumih na nedoločen čas.

Proti večeru pa je govoril predsednik vlade Faure, ki je predložitelje raznih amandmajev opozoril, da ni mogoče znova začeti pogajanj z zavezniki. Dodal je, da gre za ratifikacijo neke pogodbe in ne navadnega zakona. Pripomnil je tudi, da se mu zdi nemogoče zahtevati, da bi dosegli nove sporazume glede Nemčije. Zlasti je to poudaril v zvezi s predlogom, naj bi ratifikacijo sporazumov podredili ustanovitvi evropske oboroževalne agencije. S tem v zvezi je izjavil, da je to vprašanje zelo težko rešiti. Francija je stavila svoje predloge, nastala pa so nasprotja v zvezi naddržavnostjo agencije.

Kar se tiče zunanje politike Francije, je Faure poudarjal potrebo harmoniziranja politike Francije in njenih zaveznikov v vseh velikih vprašanjih.

Zatem je Faure izjavil, da je samo ena od treh zahodnih velesil priznala pekinško vlado. «Dejstvo, da kitajski sedež v Varnostnem svetu še vedno zavzema predstavnik Tajpeha, je dejal Faure, kaže nedvomno na pomanjkanje realizma». Glede Severne Afrike pa je izjavil: «Obžalovati je treba dejstvo, da so preveč lahko obsojali Francijo na zahtevo držav, ki nimajo nobenega vzroka, da bi nam dajale lekcije».

Glede pogajanj z Vzhodom je Faure izjavil, da je Francija vedno priznavala načelo sožitja ter je vedno želela, da bi to načelo spremenili v medsebojno razumevanje. «Govorilo se je, je nadaljeval Faure, o možnosti, da bi Francija nastopila kot posredovalka med Angleži in Američani na eni strani ter Sovjetsko zvezo na drugi strani. Ta zamisel je velika in privlačna, toda je brez realizma. Mi nismo razsodniki, pač pa smo eden od dveh taborov».

Na koncu je Faure še izjavil, da je po njegovem deloma točno, da bo ratifikacija otežkočila pogajanja, dodal pa je, da ni Francija izbrala te poti. «Sedaj je nemogoče pogajati se, toda če je volja do miru realna, ni ratifikacija realna ovira, prav tako kakor za nas niso ovire varnostni ukrepi, ki jih sprejemajo na Vzhodu».

Faure je tudi izjavil, da se ZDA in Anglija načelno strinjajo glede sestanka treh, ki naj pripravi obnovitev pogajanj s Sovjetski zvezo, takoj ko bo Francija ratificirala pariške sporazume.

Dalje je Faure izjavil, da je po njegovem mnenju sovjetsko zadržanje v Zenevi ugoden znak, in da Zahod morda ni zadostno reagiral na nekatere zadnje namige, ki so prišli iz Moskve.

Glede Posarja pa je izjavil, da njegova vlada ne bo dovolila, da bi tamkajšnje jeklarne prišle zopet v roke družine Roechling, ki je bila njih predvojna lastnica.

Na koncu je Faure prebral izjavo o politiki vlade, v kateri poudarja, da si bo vlada neumorno prizadevala, da se doseže sporazum o oboroževalni agenciji in o ustanovitvi organizmov, ki naj pripomorejo do čim tesnejšega sodelovanja vseh držav članic ZEZ. Vlada bo tuda dala pobudo za utrditev solidarnosti atlantskih držav na vseh področjih in pripominja, da atlantska organizacija ne sme biti omejena na vojaška vprašanja.

«Vlada, je rečeno končno v izjavi, je že stopila v stik s svojimi zavezniki, zato da se pripravi obnovitev pogajanj s sovjetsko vlado. Zavzemala se bo, da se v čim krajšem času sestane konferenca, ki naj razpravlja o vseh nerešenih vprašanjih, ki se dajo rešiti».

Na nočni seji je zunanjepolitičana komisija pripravila resolucijo, ki naj nadomesti predložene amandmaje. V resoluciji sprejema na znanje izjave predsednika vlade in daje nekaj priporočil.

Sledilo je glasovanje o raznih amandmajih, ki jih je senat zavrnil. Zatem je odobril resolucijo zunanjepolitične komisije, ki jemlje na znanje izjavo vlade ter jo obvezuje, da bo poročala o svojih nadaljnjih sklepih. Končno je republiški svet odobril posamezne zapisnike o pariških sporazumih.

Foreign Office je nocoj objavil poročilo, v katerem odobrava izjavo Faura glede konference štirih.

Prizadevanje belgijske vlade da iztrže šolstvo vplivu Vatikana

Z včerajšnjimi demonstracijami niso katoliški krogi dosegli svojega namena
Predsednik demokristjanske stranke grozi z novimi izvenparlamentarnimi akcijami

BRUSELJ, 26. — Tako imenovani «pohod na Bruselj», ki so ga organizirali katoličani, je doživel neuspeh, čeprav katoličani in njih voditelji zatrjujejo, da današnje demonstracije pomenijo zanje «veliko zmago». Zatrjujejo tudi, da je v prestolnici demonstriralo okoli 70.000 oseb, kar pa z vladne strani zanikujejo in omenjajo mnogo manjše število. Kljub strogim ukrepom, ki so jih odredile oblasti, se je številnim demonstrantom iz drugih krajev, zlasti pa iz flamskih pokrajin posrečilo skrivaj priti v mesto, kjer so se zbirali v manjših skupinah na več krajih in nato ob dogovorjeni uri šli v povorkah proti sredini mesta. Nad 7.000 orožnikov poleg agentov redne policije in posebnih oddelkov vojske je bilo razmeščenih na raznih krajih, da preprečijo nerede in onemogočijo združitev posameznih povork.

Že zjutraj je policija začela kontrolo in aretirala okoli tisoč oseb, ki so prišle iz drugih krajev.

Že okoli 12.30 je prišlo do manjših incidentov, ko je policija začela razganjati prve povorke. Policija je ponekod uporabljala proti demonstrantom hidrante in solzilne bombe, ker so jo ti napadli s kamenjem. Na splošno pa je zelo taktno nastopala in nikjer ni prišlo do hudih incidentov ter je bilo le nekaj laže ranjenih. Taktika policije je bila v tem, da je blokirala posamezne predele mesta in zdrobila povorke na več delov, tako da se demonstranti niso mogli zbrati v večjem številu na enem samem kraju.

Socialisti niso organizirali protidemonstracij. Voditelji so pozvali pristaše stranke, naj ščitijo socialistične sedeže, da bi preprečili morebitne napade katoličanov. Njihovo glasilo «Peuple» pa je včeraj opozorilo, da bodo socialisti na vsako nasilje katoličanov odgovorili z odločnim udarcem.

Demonstranti so v jutranjih urah v Bruslju zažgali avtomobil, ki je prevažal izvode nekega liberalnega lista.

Manjše demonstracije so bile tudi drugod. V Turnhoutu v pokrajini Antverpna so skušali demonstranti prekiniti promet, s tem da so poškodovali ceste in postavili barikade iz hlodov. Že v predmestjih Bruslja je policija ustavila več demonstrantov, ki so z raznimi vozili prihajali iz bližnjih flamskih krajev.

Okoli 15. ure pa se je že opazila trudnost med demonstranti, ki pa so se v glavnem izogibali incidentov. Le tu pa tam so vzklikali proti prosvetnemu ministru. Odbor, ki je organiziral današnje demonstracije, je pozneje priznal, da sta policija in orožništvo korektno nastopala. Predsednik demokristjanske stranke Lefevre je izjavil, da pomenijo današnje demonstracije «popoln uspeh». Priznal je nato korektno ravnanje policije in je dodal, da bo «demokristjanska stranka nadaljevala sedaj svojo akcijo izključno v parlamentu».

Notranji minister Pierre Vermelyen pa je izjavil časnikarjem, da «demokristjanska stranka ni bila zmožna organizirati manifestacij». Poudaril je nato zmernost in taktnost policije ter je sporočil, da so aretirali nekaj sto oseb zaradi protizakonite nošnje orožja.

Po izjavah demokristjanskih katoliških voditeljev je bil namen današnjih demonstracij doseči umik načrta zakona o šolah, toda njih skriti namen je doseči ostavko vlade in po možnosti nove volitve v upanju, da pridejo zopet na oblast.

Tajna pogajanja med socialističnimi in katoliškimi prvaki, da bi dosegli kompromisno rešitev niso uspela zaradi nepopustljivosti katoličanov, ki bi hote

SPOMINSKI DNEVI

Na današnji dan so se leta 1941 svobodoljubne sile Jugoslavije uprle protiljudski politiki Cvetkovič-Mačkove vlade in jo strmoglavile.

TRŽAŠKI DNEVNIK

Danes, NEDELJA 27. marca
Rupert, Srdan
Sonce vzide ob 5.57 in zatone ob 18.25. Dolžina dneva 12.28. Luna vzide ob 7.19 in zatone ob 23.05.
Jutri, PONEDELJEK 28. marca
Janez Kap., Stanimir

NOVA KRŠITEV DOLOČB POSEBNEGA STATUTA

Slovenskih strokovnih tečajev nočejo spremeniti v strok. šole

Pismo gen. komisarja dolinski občini, v katerem sporoča, da ind. strokovnega tečaja v Dolini ne bodo spremenili v strok. šolo, ker «tega obstoječi odloki ne predvidevajo...»

Generalni komisar dr. Palamara je z dopisom od dne 15. t. m. obvestil občinsko upravo dolinske občine, da slovenskega strokovnega tečaja v Dolini ne bodo spremenili v stalno inudstrijsko šolo, ker «tega ne predvidevajo obstojeci odloki.»

S to odločitvijo je generalni komisar grobo prekršil londonski memorandum, kjer je v prilogi Posebnega statuta, ki obsega seznam obstoječih šol na obeh področjih, jasno in dobesedno rečeno, da se «navedeni strokovni tečaji spremenijo v strokovne šole v skladu z italijanskimi zakoni». Med navedenimi tečaji je seveda tudi dvoletni slovenski industrijski strokovni tečaj v Dolini, ki je v šolskem letu 1953-54 imel 97 učencev.

Strokovne organizacije slovenskih šolnikov kakor tudi slovenske politične organizacije se v okviru borbe za stalnost naših šol že dolgo časa borijo, da bi bili slovenski strokovni tečaji na Opčinah, v Nabrežini in v Dolini spremenjeni v stalne triletne strokovne šole, ker je v tečajih kakršni so sedaj, pouk močno oviran. Toda vse zadevne prošnje in vloge so vedno naletele na gluha ušesa šolskih oblasti ali kvečjemu na «razumevanje», ki pa ni nikoli seglo tako daleč, da bi dalo pozitivne rezultate. Nasprotno, v tej zvezi je prišlo lani tik pred začetkom pouka celo do grobe diskriminacije, ko so bili kar trije italijanski dvoletni strokovni tečaji na Opčinah, Vrdeli in pri Sv. Soboti spremenjeni v triletne strokovne šole, medtem ko so slovenski tečaji še naprej ostali tečaji, čeprav je na primer italijanski tečaj na Opčinah imel takrat več kot 100 učencev manj kot slovenski.

Londonski sporazum je dal slovenski tržaški javnosti upravičeno upanje, da se bo v duhu razumevanja in sprejetih obveznosti tudi to vprašanje ugodno rešilo. Toda dnevi in meseci se odmikajo, a slovensko šolstvo je še v prav takem zapostavljenem položaju kot je bilo pred londonskim sporazumom in slovenski strokovni tečaji so še vedno samo tečaji in ne šole kot določa Posebni statut. To dejstvo je napotilo Zvezni odbor strokovnih org. slovenskih šolnikov, da je s pismeno vlogo 10. t. m. ponovno opozoril generalnega vladnega komisarja na vprašanje slovenskega šolstva s prošnjo, da se na osnovi Posebnega statuta čimprej pristopi k rešitvi naslednjih najvažnejših problemov:

1. **Uzakonitev slovenskega šolstva in s tem priznanje njegove stalnosti;**
2. **Spremenitev strokovnih tečajev v strokovne šole;**
3. **Ureditev stalnih mest na sedaj obstoječih šolah po spremembi tečajev v strokovne šole;**
4. **Imenovanje vodstvenega, učnega, tehničnega, upravnega in pomožnega osebja v stalnost.**

Zvezni odbor v utemeljitev svoje zahteve v drugi točki navaja, da so skoraj vsi naši strokovni tečaji (nabrežinski, openski in dolinski) v letih svojega obstoja in delovanja s številom otrok pokazali, da lahko delujejo kot samostojne triletne strokovne šole.

Toda kot dokazuje pismo dolinski občinski upravi, komisar Palamara ni tega mnenja in mu je manj neprijetno pogaziti jasno določbo Posebnega statuta, pod katerim je kot prvi podpisan ravno predstavnik njegove države, kot pa ugoditi upravičeni in utemeljeni zahtevi slovenske javnosti.

Toda če po eni strani to odklonilno stališče, (kakor tudi vrsta drugih) dr. Palamare kaže, da oblasti nimajo resnega namena izvajati določb londonskega memorandума, pa po drugi strani zahteva od vse slovenske javnosti, od vseh slovenskih strokovnih šolskih organizacij in prosvetnih ter političnih organizacij, da združeno nastopijo v obrambo interesov slovenskega šolstva in odločno zahtevajo, da se izvajajo določbe londonskega memoranduma.

Štetje tujcev

V zvezi s štetjem tujcev obvešča trzaška kvestura, da se lahko od danes do 10. aprila prijavijo na komisariatih PS vsi tujci, ki se še niso prijavili, ne glede na dosedanjo proceduro v zvezi z začetnimi črkami njihovih priimkov.

Do 31. t.m. zadnji rok za prijavo dohodkov

Ministrstvo za finance sporoča, da 31. marca neprekliceno zapade rok za prijavo dohodkov («Vanoni»). Davkoplačevalci, ki bodo predložili prijavo po tem roku, bodo kaznovani po zakonskih predpisih. Prijava se mora vložiti tudi, če se niso dohodki prav nič spremelili v primeri s prejšnjim letom.

Sindikalne vesti

V sredo ob 18.15 bo v mali dvorani gledališča «Rossetti» zborovanje delavcev SELAD in rekvalificijskih tečajev. Na skupščini bodo razpravljali o nevarnosti, ki preti SELAD kljub zadnjim zagotovilom dr. Palamare.

* * *

V Italiji pričakujejo, da bodo 2. aprila stavkali trgovinski uslužbenci, ker gospodarji nočejo raztegniti poenotenja mezd in plač tudi na to stroko. Doslej se je odločil za stavko samo sindikat trgovinskih uslužbencev, včlanjen v CISL, sindikata CGIL in UIL pa se bosta o stvari šele izrekla. Če bo stavka po vsej Italiji, bo seveda tudi v Trstu.

* * *

Za prihodnji teden pričakujejo v Trstu tudi stavko tiskarjev dnevnikov. Včeraj in ponoči so stavkali namreč tiskarji v Milanu, Turinu in Genovi, in sicer v okviru stavk, ki bodo zapovrstjo po vsej Italiji.

Občina obvešča, da se bo ob koncu tega meseca zaključilo razdeljevanje drv po znižanih cenah v prid brezposelnim in upokojencem INPS.

PROTESTNO PISMO MLADINSKIH ORGANIZACIJ PC IN PSI

Nezaslišana prepoved počastitve antifašističnih žrtev

Na osnovi zakonov PS iz fašističnih časov, je policija prepovedala današnjo spominsko svečanost za žrtvami v Ul. M. d'Azeglio

Zveza mladih komunistov in mladinsko gibanje italijanske socialistične stranke, sta nam poslali v objavo prepis pisma, ki sta ga včeraj naslovili vladnemu generalnemu komisarju dr. Palamari pisma, v katerem protestirata zaradi prepovedi spominske svečanosti, ki bi morala biti danes 27. t. m. ob 10-letnici smrti štirih žrtev nacifašizma v Ul. Massimo D'Azeglio. V pismu je poudarjeno, da je to nova kršitev demokratičnih svoboščin, ki jih predvidevata italijanska ustava in izjava o človečanskih pravicah.

Prepoved spominske svečanosti za žrtvami, ki so padle v boju proti nacifašističnemu okupatorju, je vsega obsojanja vredna. Zdi se, da oblastem ni dovolj preganjati antifašiste in zasliševati bivše partizane, temveč da jim je trn v peti tudi spomin na one junake narodnoosvobodilne borbe, ki so padli za boljše življenje vseh nas. Vseeno je, kdo je spominsko svečanost organiziral: dejstvo je, da se na podlagi predpisov javne varnosti, ki izhajajo še iz časov fašističnega režima, prepoveduje proslava žrtev, ki so padle prav v borbi proti nacifašizmu. To je višek, posebno še če pomislimo, da se raznim neofašističnim strankam dovoljujejo zborovanja in kongresi kot v posmeh žrtvam protifašistične borbe.

Zato se pridružujemo protestu proti taki diskriminacijski politiki odgovornih oblasti, ki žali spomin padlih junakov in zahtevamo, da se s takim ravnanjem enkrat za vselej preneha.

Počastitev spomina padlih

V UL. M. D'AZEGLIO
Jutri 28. marca 1955 ob 17. uri bodo člani Zveze partizanov položili venec na spominsko ploščo žrtvam nacifašizma v Ul. Massimo D'Azeglio.

KONGRES SOCIALISTIČNE STRANKE JULIJSKE KRAJINE

Uresničenje določb memoranduma edina pot za mirno sožitje in pomirjenje

Politični tajnik prof. Lonza je ostro obsodil vse tiste, ki delajo proti uresničenju sporazuma zato, da bi s tem okrepili v Trstu fašizem

Snoči se je začel v Trstu deveti kongres PSVG čigar glavni namen je vključiti Socialistično stranko Julijske krajine v Italijansko socialdemokratsko stranko (PSDI). Kongresa se udeležuje 26 izvoljenih delegatov, med gosti pa je tudi poslanec Ceccherini; danes pa bo prisostoval kongresu tudi tajnik PSDI Matteotti.

Kongres je otvoril predsednik prof. Dulci, nakar je podal politično poročilo tajnik PSVG prof. Lonza. Najprej je poudaril, da so dozoreli pogoji za vključitev v PSDI, kar pa ne pomeni, da se stranka v Trstu popolnoma odpoveduje vsaki avtonomiji ter da bo odslej avtomatično sprejemala linijo in vse politične odločitve PSDI. Dejal je, da so člani stranke dovolj enotni, tako da ne bo vključitev v PSDI povzročila razpitev sil, kajti PSVG je bila in je v Trstu edina socialistična alternativa. Tudi v Italiji je možen razvoj in z razčistenjem položaja se bo vloga PSDI le okrepila saj ni brez sodelovanja te stranke možno nobeno «odprtje na levo». **Zelo obširno je dr. Lonza govoril o memorandumu in o fašistični nevarnosti v Trstu in v Italiji. Obsodil je vse tiste, ki trdijo, da memoranduma ni mogoče uresničiti, in dejal, da je taka teza zelo nevarna. Memorandum je sad mednarodnega kompromisa, ki ga je Italija zavestno sprejela. Memorandum je zadnji akt mirovne pogodbe in temelj za vsako mirno sožitje je spoštovanje sprejetih obveznosti in pogodb. Trst je imel od prejšnje «mrzle vojne» le izgubo in memorandum je položil temelje za ureditev odnošajev med Italijo in Jugoslavijo. Treba je le takoj začeti izvajati njegove določbe, da se omogoči mirno sožitje z narodnimi manjšinami, katerim zagotavlja svoboščine tudi ustava.**

Nato je poudaril, da je bila PSVG za plebiscit in proti sklenitvi sporazuma, medtem ko so fašisti in drugi desničarski krogi sklenitev sporazuma zagovarjali. Danes pa isti krogi zahtevajo da se podpisani sporazum ne sme spoštovati, pri čemer se odlikuje zlasti neki dnevnik. Kaj je temu vzrok? Ta list in desničarski krogi bi radi razvneli šovinistične strasti in spravili tržaško javno mnenje na desničarske pozicije ter ustvarili tu takšno nevarno šovinistično gonjo, ki je ne bi mogla odobravati nobena napredna stranka. Fašisti in drugi desničarji bi radi ustvarili tu revanžno vzdušje, polno groženj za mir in mirno sožitje. Zato so danes socialisti za uresničenje memoranduma, pa čeprav so bili pred njegovo sklenitvijo proti. To je namreč edina, pot, ki dopušča mednarodno razčiščenje in pomiritev ljudstev. Z borbi proti memorandumu hočejo namreč fašisti vzburkati nacionalistično gibanje, ki je škodljiva za delavski razred. **Dr. Lonza je pri tem omenil tudi fašistično nevarnost v vsej Italiji ter dejal, da bi se morali uveljaviti zakoni, ki prepovedujejo širjenje fašističnih idej.**

V svojem poročilu je dr. Lonza omenil tudi odnos PSVG do krajevne organizacije PSI, ki v nacionalnem vprašanju naravnost konkurira z misini, kdo bo bolj nacionalističen. Potem je prešel na gospodarsko krizo v Trstu ter dejal, da se bo ta kriza lahko prebrodila le z globokimi reformami v gospodarskem ustroju. Ne gre za moledovanje pomoči, marveč za okrepitev proizvodnosti in za nadomestitev vodečega gospodarskega sloja, ki je v vseh teh letih slabo predstavljal tržaške gospodarske zahteve ter tudi slabo uporabil znatno pomoč, ki je je bil deležen Trst. Opozicija proti prosti coni izhaja prav iz teh krogov, ki se boje, da bodo z njo prizadeti njihovi egoistični interesi in privilegiji.

Nato je govoril o zahtevi po ladjah in pomorskih progah, pri čemer pa je treba upoštevati mednarodno funkcijo tržaškega pristanišča. Kar se tiče rotacijskega sklada, se mora uporabiti tako, da bo čimbolj okrepil tržaško gospodarstvo in omogočil tudi napredek njegovega ustroja. Odločno se je zavzel za uresničenje proste cone ter za vključitev Trsta v avtonomno deželo Furlanija—Julijska krajina. Svoje poročilo je končal z ugotovitvijo, da se bliža proslavljanje desetletnice odporniškega gibanja. Prav ob tem proslavljanju je treba strniti vse antifašistične sile in napraviti močan jez proti obnavljanju fašizma.

Lahko rečejo, kar hočejo...

...lahko delajo kar hočejo: nalivnega peresa **BERNUM** ne zna nihče posnemati. **BERNUM** je izredno nalivno pero za vse sloje. 25% popusta delavcem in uradnikom. Cena 1.000 lir z jamstvom pri **PAPIRNICI IN TISKARNI U. Bernardi, Trst, Ul. Mazzini 44** izdeluje tudi **ZIGE iz gumija s** specialnim postopkom; takojšnja izdelava.

Poškodba pri telovadbi

Zaradi zloma leve podlahtnice so včeraj zjutraj sprejeli na ortopedskem oddelku 16-letnega Giuseppa Posarellija iz Ul. Roma 20, ki je povedal, da se je poškodoval med skokom v višino pri šolski telovadbi.

Po mnenju zdravnikov bo Posarelli okreval v 15 ali v 20 dneh.

S kolesom sta padla

Ob 18.50 so z rešilnim avtom pripeljali v bolnišnico 15-letnega Fulvija Sbrocchija in 11-letnega Marina Vecchieta iz Ul. Campanelle, ki sta med vožnjo s kolesom, ki ga je vozil prvi, padla na tla.

Sbrocchija so zaradi verjetnega zloma roke pridržali na ortopedskem oddelku, medtem ko so drugega po nudeni zdravniški pomoči odslovili. Prvi bo okreval v 4 ali v primeru zloma v 40 dneh, medtem ko bo Vecchiet že v nekaj dneh okreval.

NA OSNOVI ODLOKA O RAZTEGNITVI ITALIJANSKEGA ZAKONA ŠT. 560

Vloga Kmečke zveze glede imenovanja predstavnika kmetov v trgovinsko zbornico

Kmečka zveza zahteva, da se pri določitvi predstavnika kmetovalcev upošteva, da združuje KZ pretežni del kmetovalcev našega področja in da je zato najpomembnejša kmečka organizacija

Kakor smo poročali v naši včerajšnji številki, je bil v osmi številki Uradnega vestnika vladnega komisariata objavljen odlok, ki razteguje italijanski zakonodajni odlok z dne 21. septembra 1944 št. 315 in zakon z dne 12. julija 1951 št. 560.

Na podlagi omenjenih zakonov, ki urejujeta poslovanje trgovinskih zbornic, mora biti v upravnem odboru teh ustanov tudi zastopnik kmetovalcev.

Kmečka zveza, v kateri je včlanjena večina kmetovalcev našega področja, je že večkrat intervenirala na pristojnem mestu, da bi kmetje bili neposredno zastopani v ustanovah, ki imajo opravka s kmetijstvom. V tem smislu je tajništvo Kmečke zveze poslalo včeraj tržaški prefekturi pismeno vlogo, v kateri se sklicuje na omenjeni odlok gen. komisarja in pravi:

Podpisana Kmečka zveza, ki ji je bila priznana pravna osebnost z dekretom Predsedstva cone št. 3183/7516 z dne 17. junija 1950 se obrača na Prefekturo, da bi se z isto posvetovala glede določitve predstavnika neposrednih obdelovalcev pri Zbornici za trgovino, industrijo in kmetijstvo.

Smatramo, da lahko podkrepimo zadevno zahtevo z naslednjimi dejstvi:

1. Člani Kmečke zveze so izključno naposredni obdelovalci bodisi posestniki, ki osebno obdelujejo svoja posestva, bodisi najemniki iste kategorije, bodisi spolovinarji. Iz tega vidika je krajevno naša zveza edino združenje, ki obsega vse vrste neposrednih obdelovalcev;

2. Ker je na področju več strokovnih združenj, je treba upoštevati v pogledu zastopstva — kakor se to izvaja v praksi in je potrjeno z ministrskimi navodili — dve vrsti ocene: a) število vpisanih; b) celotnost interesov, ki jih združenje zastopa. Iz podatkov, s katerimi razpolagamo, ki pa se lahko vsekakor na primeren način preverijo, je razvidno, da ima naša zveza pretežni pomen, bodisi v prvem, kakor v drugem primeru;

3. Ker govori zakon št. 560 o «predstavnikih» (in ne o izbiri med industrijci, trgovci, itd.), kakor je predvideno v zakonu štev. 315, je zakonita naša zahteva zaradi razlogov, ki so omenjeni pod točko 2., da se strokovna združenja izrazijo o določitvi predstavnikov. To stališče podpirajo tudi dotočbe enotnega besedila KZ 20. septembra 1934, št. 2011 s kasnejšimi spremembami, ki so še v veljavi, v kolikor niso v nasprotju z novimi zakonskimi določbami.

Prosimo Vas, da bi pravilno upoštevali, kar smo navedli in da bi zategadelj poklicali zastopnike naše Zveze na razgovor, da bi o zadevi razpravljali.

Podpisana Zveza želi nuditi svoje sodelovanje za rešitev važnih vprašanj krajevnega kmetijstva, ki so večkrat zanemarjena zaradi odsotnosti njegovih zastopnikov v organih, ki odločajo o vzporeditvi pobud v splošnem okviru krajevnega gospodarstva.

Zahteva Kmečke zveze je popolnoma utemeljena. Z raztegnitvijo omenjenih zakonov imajo tudi kmetje našega področja zdaj možnost, da dobijo svojega pravega zastopnika v Trgovinski zbornici. Oblasti pa morajo upoštevati dejstvo, da so tukajšnji kmetovalci skoraj izključno Slovenci in da prav Kmečka zveza združuje največ kmetov na tem področju. Vsi naši kmetje so proti temu, da bi oblasti v tem važnem vprašanju prezrle njihovo strokovno organizacijo in podprle ustanovo, ki se sicer baha, da zastopa tukajšnje kmetovalce, a nima z našimi kmeti nobene zveze in predstavlja v resnici le nekaj italijanskih veleposestnikov in njihove interese.

Sinoči na Katinari zaključek kuharskega tečaja

Sinoči se je na Katinari v prijetnem in veselem vzdušju zaključil prvi kuharski tečaj, ki ga je organiziralo prosvetno društvo Lonjer - Katinara. Pod spretnim vodstvom tov. Marice Čokove se je skupina pridnih deklet s Katinare in iz Lonjerja v dobrih dveh mesecih naučila kar mora znati vsaka dobra kuharica. Kaj vse so se naučile, so dekleta pokazale na sinočnji poslovilni večerji.

Vsa pohvala gre požrtvovalni učiteljici, kateri so dekleta podarile v znak hvaležnosti lep šop cvetja in posebno darilo, pa tudi dekletom ko so s takim veseljem in zanimanjem vse redno obiskovale tečaj. Čeprav so skoraj vse zaposlene čez dan, so točno prihajale na tečaj in jim ne bo žal, kajti naučile so se dobro kuhati in pripravljati odlično pecivo in slaščice.

Na vrsto pridejo zdaj druge, ki že nestrpno čakajo. Jutri se bo namreč začel drugi kuharski tečaj za dekleta in žene. V torek pa se bo začel v Lonjersju tudi prvi tečaj za ročna dela. Za ta tečaj so se prijavila vsa dekleta, ki so obiskovala prvi kuharski tečaj, pa tudi precej drugih deklet in žena iz Lonjerja in Katinare.

Vojaške vaje na trebenskih travnikih

Čeprav so bila zemljišča v okolici Trebč po odhodu angloameriških okupacijskih sil derekvirirana, jih sedaj zopet uporabljajo italijanske čete za svoje vojaške vaje. Tako so včeraj domačini opazovali 17 kamionov in nekaj topov, ki so vozarili po nekdanjih tankovskih poteh in se potem razpršili po travnikih.

Ker to ni prvi primer in je videti, da se bo to še ponavljalo, bi domačini radi vedeli dve stvari: ali so zemljišča še oz. ponovno rekvirirana in kdo jim bo poravnal škodo, ki jo zaradi tega imajo. Poudariti je treba, da so bivši najemniki teh zemljišč plačevali sicer malenkostno odškodnino za uporabo trebenskih travnikov, toda bolje nekaj kot nič! Na vsak način naj vojaške oblasti kmete vsaj obvestijo, da so njihovi travniki vzeli v najem in da bodo zato plačevali ustrezno odškodnino.

Z zidarskega odra je padel

Med delom na pročelju stavbe direkcije žaveljskega industrijskega pristanišča, pri čemer je 15-letni Antonino Rosetti s Trga Venezia stal na 5 metrov visokem zidarskem odru, je mladenič iz do sedaj še nepojasnjenih razlogov izgubil ravnotežje in padel na tla.

Z rešilnim avtom se je zatekel v bolnišnico, kjer pa so mu samo izprali razne praske in mu nudili potrebno zdravniško pomoč ter ga nato poslali s priporočilom 5-dnevnega počitka domov.

Huda nesreča ribiča v ribiškem naselju

V trenutku ko je 29-letni Concetto Lanza iz ribiškega naselja pri Stivanu razkladal motor svojega čolna z vozička, pri čemer mu je pomagal brat, je breme padlo nanj in ga podrlo na tla.

V bolnišnici, kamor se je zatekel z rešilnim avtom, so mu ugotovili poleg drugih poškodb tudi verjetni zlom lobanje in noge, zaradi česar so ga morali pridržati s prognozo okrevanja, razen seveda če ne bodo nastopile komplikacije, v 20 ali 60 dneh na 1. kirurškem oddelku.

V OKVIRU VSEDRŽAVNE KONFERENCE O AVTOBUSN'H PROGAH

PRVA SKUPINA ITAL. TURISTOV obiskala včeraj Postojnsko jamo

Gostje so bili navdušeni nad lepotami Postojnske jame - Diskusija o turističnih progah, ki jih vzdržujejo tržaške družbe

Udeleženci VII. meddržavne konference za turistične avtomobilske proge so včeraj dopoldne obiskali Postojnsko jamo. Kot ugotavlja uradno poročilo tiskovnega urada konference, je ta obisk tembolj pomemben, ker je to prva večja skupina italijanskih turistov, ki je po vojni obiskala jugoslovanske turistične kraje.

Udeleženci konference so odpotovali iz Trsta ob 9.30 zjutraj, si ogledali Postojnsko jamo, kjer so jih postregli s tradicionalno slivovko in se vrnili v Trst okrog 2. ure popoldne. Delegati so bili tako z obiskom Postojnske jame kot s kratkim bivanjem v Postojni zelo zadovoljni.

Popoldne je konferenca nadaljevala s proučevanjem ustanovitve posameznih prog v Sardiniji in Furlaniji—Julijski krajini. Obsežnejša diskusija se je vnela zlasti ob 8- progah v Furlaniji, kjer so štiri lokalne družbe («Ribi», «SAITA», «SGEA» in «La Gradese») obtožile benečansko družbo «FAB» ostre in celo nelojalne konkurence. Samo ena izmed teh 8 prog neposredno zanima Trst in to novo ustanovljena proga Gradež - Akvileja - Redipulja - Gorica - Trst - Gradež, ki bo imela čisto turistični značaj in bo na njej vozil avtobus v poletnih mesecih samo enkrat na teden. To progo bo ustanovila goriška družba «Ribi».

Danes dopoldne bo kongres razpravljal o 27 turističnih progah, katere vzdržujejo razne družbe iz Trsta in bo po diskusiji o nekaterih splošnih vprašanjih končal z delom.

Na železniški postaji si je zlomil nogo

Kljub temu, da se je 77-letni Arturo Pino iz Ul. Pondares že pred 10 dnevi ponesrečil, pri čemer si je zlomil stegnenico leve noge, se je šele včeraj zatekel v bolnišnico, kjer so ga morali sprejeti na ortopedskem oddelku. Mož, ki bo zelo verjetno okreval v 10 ali 70 dneh je izjavil, da ga je pri vstopu na vlak v Nabrežini nekdo porinil, zaradi česar je padel med pločnik in vlak, ki je bil tedaj ustavljen pred postajo.

Od včeraj do danes

ROJSTVA, SMRTI IN POROKE

Dne 26. marca se je v Trstu rodilo 7 otrok, porok je bilo 6, umrlo pa je 6 oseb.

POROČILI SO SE: lekarnar Remigio Bracci in gospodinja Silvana Zollia, težak Alberto Grubissich in frizerka Gioconda Bufo, delavec Giuseppe Zonta in pletilja Miranda Cernecca, trgovec Oskar Buchbinder in gospodinja Giovanna Cattarini, inženir Ernesto De Petris in gospodinja Bianca Sasso, težak Giordano Pissaco in gospodinja Itala Bolčič.

UMRLI SO: 78-letni Giovanni Vascotto, 59-letni Gaetano Morana, 58-letna Kristina Trobec por. Pascoli, 76-letna Rosa Hirschler vd. Fischl, 67-letna Gilda Leban vd. Taurchin, 66-letni Karel Purič.

LOTERIJA

BENETKE	66	16	33	9	63
BARI	16	57	28	86	29
CAGLIARI	16	45	38	83	24
FIRENZE	76	87	27	12	69
GENOVA	18	24	42	56	8
MILANO	28	40	59	51	41
NAPOLI	17	12	87	80	77
PALERMO	44	21	48	34	14
ROMA	16	68	88	12	44
TORINO	50	43	74	4	17

VREME VČERAJ

Najvišja temperatura 12.5, najnižja 8.7, ob 17. uri 12. Zračni tlak 1016.9 pada. Veter 7 km na uro severozahodnik, vlaga 84 odst., nebo 8 desetin pooblačeno, morje skoraj mirno, temperatura morja 10.6.

NOCNA SLUZBA LEKARN

Biasoletto, Ul. Roma 16; Manzoni, Ul. Settefontane 2; Marchio, Ul. Ginnastica 44; Rovis, Trg Goldoni 8; Rossetti, Ul. Schiapparelli 58; Harabaglia v Barkovljah in Nicoli v Skednju.

NEDELJSKA SLUZBA LEKARN

Biasoletto, Ul. Roma 16; Davanzo, Ul. Bernini 4; Godina Benea, Ul. Ginnastica 6; Al Lloyd, Ul. Orologio 6; Alla Madonna del Mare, Largo Piave 2; Millo, Ul. Buonarroti 11; Sponza, Ul. Montorsino 9 (Rojan).

SNG ZA TRŽASKO OZEMLJE

Danes 27. marca 1955 ob 20.30 uri v AVDITORIJU v TRSTU
premiera
«Ukročena trmoglavka»
komedija v dvanajstih slikah
Spisal: **William Shakespeare**
Prevedel: **Oton Župančič**
Režiser in scenograf: **inž. arh. Viktor Molka k.g.**
Asistent režije: **Soča Hafner**
Kostumi: **Alenka Bartl-Serša k. g.**
Scensko glasbo komponiral **Ubald Vrabec**

Osebe:
Baptista, bogat plemič iz Padove - Modest Sancin; Vincentio, star plemič iz Pize - Stane Raztresen; Lucentio, Vincentijev sin - Silvij Kobal; Petruccio, plemič iz Verone - Miha Baloh; Gremio in Hortensio, Biankina snubca - Rado Nakrst in Julij Guštin; Tranio in Biondello, Lucentijeva služabnika - Stane Staresinič in Josip Fišer; Curtis in Grumio, Petruccijeva služabnika - Anton Požar in Jožko Lukeš; Šolmašter - Danilo Turk; Katarina in Bianka, Baptistovi hčeri - Zlata Rodoškova in Tea Starčeva; Vdova - Leli Nakrstova; Krojač - Srečko Košir.

Baptistovi in Petruccijevi služabniki, godci, pazi, birič. — Godi se v Padovi, nekaj v Petruccijevem selskem dvorcu.

Jutri 28. marca 1955 ob 20.30 uri v AVDITORIJU v TRSTU
ponovitev

Prodaja vstopnic v Ul. Roma 15/II. danes 27. in jutri 28. t. m. od 11. do 13. ter od 16. do pričetka predstave.

Danes 27. marca 1955 ob 10.30 dopoldne bo nastopil v Ul. Montecchi štev. 6/IV
LUTKOVNI ODER
Na sporedu je
PAVLIHA S SVOJO VESELO DRUSCINO

Vabljeni vsi mladi in odrasli prijatelji, da se ob novem sporedu prisrčno nasmejejo in zabavajo.

PROSVETNO DRUSTVO «IVAN CANKAR» vabi na
plesni večer
ki bo danes 27. marca ob 20.30 uri
v društvenih prostorih v Ul. Montecchi 6/IV.

DIJASKA MATICA V TRSTU
priredi
danes 27. marca 1955 ob 16. uri v dvorani Konsumnega društva na KONTOVELU
PROSVETNO PRIREDITEV
pri kateri nastopijo gojenci Dijaškega doma z veselim, pestrim sporedom.

PROSVETNO DRUSTVO V BARKOVLJAH vabi na
GLASBENO POPOLDNE
danes 27. t. m. ob 17. uri
v društvenih prostorih pri Gregoriču, kjer bodo nastopali najmlajši z glasbenimi točkami.

Vabljeni so posebno starši nastopajočih, kakor tudi drugi prijatelji mladine.

V PETEK 1. APRILA bo izšel humoristični list «APRIL» V prodaji bo v vseh kioskih.

LJUBITELJI NASE KNJIGE!
Oglejte si nove, močno znižane cene slovenskih knjig v knjigarnah v **Trstu, Gorici, na Opčinah** in v **Sesljanu.**
Ne bo vam žal.

PROSVETNO DRUSTVO «ZARJA V SVOBODI» V SEMPOLAJU
ima danes razstavo slovenske knjige za sédežu društva. Vabimo vaščane in prebivalce okoliških vasi, da si ogledajo lepe slovenske knjige.

Nove slovenske knjige

Ivan Cankar: Izbrana dela, VII. del, platno, 600.— lir.
Miško Kranjec: Zgubljena vera, polplatno, 1.050.— lir.
Emile Zola: Pariz, polplatno, 780.— lir.
Herman Wouk: Upor na ladji Caine, platno, 1.020.— lir.
Ignazio Silone: Prgišče robidnic, plat., 470.— lir.
Johanna Spyri: Heidi, broš., 300.— lir.

Dobite jih v slovenskih knjigarnah v **Trstu, Gorici, Sesljanu** in na **Opčinah.**

Razna obvestila

Tržaški filatelistični klub «L. Košir». Danes 27. t. m. bo v prostorih kluba, Ul. Roma 15-II., običajni sestanek za zamenjavo znamk od 9. do 12. ure. Dospel je katalog Jugoslavije za l. 1955.

GLEDALIŠČA

SNG
Danes: ob 20.30 v Avditoriju premiera Shakespearove komedije «Ukročena trmoglavka». Ponovitev jutri ob 20.30.
VERDI
Danes ob 17. uri: «Važno je biti odkrit» v izvedbi skupine Calindri-Zoppelli-Volpi-Masiero.
TEATRO NUOVO
Četrtek: koncert pianista Alfreda Cortota. Izvajal bo skladbe Chopina in Schumanna. Prodaja vstopnic se začne jutri ob 10. uri.

KINO

Excelsior. 14.30: «Bosa grofica», A. Gardner, H. Bogart.
Fenice. 14.00: «Atila», A. Quinn, S. Loren.
Nazionale. 14.15: «Divji nokturno», B. Stanwyck, F. McMurray.
Filodrammatico. 14.30: «Med dvema ljubeznima», G. Garson, R. Ryan.
Supercinema. 14.00: «Venerino znamenje», V. De Sica, S. Loren.
Arcobaleno. 14.00: «Zvon je zvonil», J. Payne, L. Scott.
Astra Rojan. 14.00: «Odisej», S. Mangano, K. Douglas.
Capitol. 13.30: «Egiptčan Sinuhe», J. Simmons.
Cristallo. 13.30: «Rapsodija», E. Taylor.
Grattacielo. 14.00: «Rose Marie», A. Blyth, F. Lamas.
Alabarda. 14.00: «Zvezda Indije», C. Wilde.
Ariston. 14.00: «Varietejska predstava», F. Astaire.
Armonia. 14.00: «Sužnja in gospa», S. Hayward.
Aurora. 14.00: «Bili West, brat Indijancev», J. Chandler.
Garibaldi. 14.00: «Morje izgubljenih ladij», J. Derek.
Ideale. 14.00: «Sladka groza», J. Wyman.
Impero. 14.30: «Kruh, ljubezen in ljubosumnost», G. Lollobrigida.
Italia. 14.30: «Prihajajo dekleta», A. Dahl.
S. Marco. 16.00: «Zgodba o treh ljubeznih», K. Douglas.
Kino ob morju. 14.00: «Sinha Moha».
Moderno. 14.00: «Od tu do večnosti», B. Lancaster.
Savona. 14.00: «Steza slonov», E. Taylor.
Viale. 14.00: «Predstraža pekla», P. Cameron.
Vittorio Veneto. 13.30: «Mogambo», C. Gable.
Azzurro. 14.00: «Hondo», John Wayne.
Belvedere. 14.00: «Luisianski pustolovec», T. Power.
Marconi. 14.30: «Tujec v domovini», G. Montgomery.
Massimo. 14.30: «Mala svetnica», V. Lisi.
Novo cine. 14.00: «Pandora», A. Gardner.
Odeon. 14.30: «Dvoboj na Sierri Madre», R. Mitchum.
Radio. 14.30: «Kocčissov sin», R. Hudson.
Secolo. 14.00: «Megla nad Rokavskim prelivom», E. Williams.
Venezia. 14.00: «Samo eno poletje je plesala», U. Jacobson. Mladoletnim prepovedano.
Skedenj. 14.00: «Vesela vdova», L. Turner, F. Lamas.
Kino na Opčinah. 14.30: «Latinska ljubimca», L. Turner, R. Montalban.

RADIO

NEDELJA, 27. marca
TRST POSTAJA A

8.00 Jutranja glasba; 8.30 Lahke melodije; 9.00 Kmetijska oddaja; 9.30 Slovenski motivi; 11.10 Priljubljene lahke melodije; 11.45 Vesela glasba; 12.00 Oddaja za najmlajše — Mihael Jeras: Jurčkovo potovanje; 12.30 Iz operetnega sveta; 13.00 Glasba po željah; 14.30 Parada lahkih orkestrov; 15.00 Pestra operna glasba; 15.30 Nastop harmonikarjev Tarabocchia; 15.50 Liszt: Madžarska rapsodija št. 2; 16.00 Malo za šalo — malo zares; 16.15 Priljubljene melodije; 17.00 Poje zbor Slovenske filharmonije; 18.00 Franz Lehar: Vesela vdova, operета v 3 dejanjih; 19.00 Naši književniki pred mikrofonom: Avgušin Žele; 19.10 Pestra glasba; 20.00 Sport; 20.05 Zabavna glasba; 20.30 Rossini: Viljem Tell, opera v 4 dejanjih - I. in II. dej.; 22.45 Večerni ples.

TRST A

7.30 Jutranja glasba; 8.45 Funiculi funicula; 9.15 Iz del velikih mojstrov; 13.25 Trije asi v rokavu; 14.15 Igra pianist Luciano Sanglorgi; 14.30 El campanon; 15.50 Operna glasba; 17.30 Simfonični koncert dirigira Atoalfo Argento; 19.45 Sport, 21.05 Allegretto, skoraj revija.

KOPER

254,6 m ali 1178 kc
Slovenska poročila: 6.30, 7.45 13.30, 14.30 19.30 in 20.30.
Hrvaška poročila: vsak dan ob 20.00.
Italijanska poročila: 6.15 12.30, 17.00, 19.00 in 23.00
Iz naših listov v slov.: vsak dan (razen nedelje in ponedeljka) ob 14.36
Iz naših listov v ital.: vsak dan (razen nedelje in ponedeljka) ob 17.06
7.30 Jutranja glasba; 7.45 Jutranja glasba; 8.15 Iz domačih logov v nedeljsko jutro; 8.40 Za naše kmetovalce; 9.00 10. obletnica osvoboditve - tekmovanje šolskih aktivov — IV. oddaja; 10.00 Glasbena matine

DEVICA iz THILHOUZA

Gospod iz Valenesa, prijetnega kraja, katerega grad stoji nedaleč od trga Thilhouza, je imel šibko ženico, ki je iz naklonjenosti ali gnušanja, zadovoljstva ali nezadovoljstva, bolezni ali zdravja prisegala svojemu možu med vsemi poslastke, zagotovljene v kočmo biti pravični, moramo povedati, da je bil prej imenovani graščak od sile grd in umazan, saj je neprestano bil divjad, in nič prijetnejšega od dima v sobah. Za nameček pa je imel naš lovec terih pa nikdar ni črhnil — govori o konopcu. Vendar Turenj, ki tropoma in kopopa mete na svet grbce in ogrete, slepce in grdavse, ne prepe ze zanje bolj kakor za ljudi, saj nalik tapetnim delavcem ne ve, kaj počenja, daje enake skomine in vsem isti okus za junčje. Zato vsaka žival najde tako grdega lonca, da ne bi bilo pokrovca. Valeneški je povsod lepih loncev, da bi jih in čeprav je prega- divjačino, je vendar rad za krotko domačino; ovišče so bila kaj ubogo preskrbljena s to pasmo Kvilin in devištvo bilo nazarensko draga

kdor išče, najde. Tudi Valeneški je po iztikanju zvedel, v Thilhouzu tkalčeva ki ima pravi zaklad v čestmajstletne deklice, katere se nikoli ne loči in vodi celo na maio to, tako previdna je bi- Obe sta spali v isti bedeli in vstajali se ubadali z istim ki jima je donašalo osem sujev na dan. prenikih jo je držala v vrvici in ji redno spregovoriti veselo z mladinci; pa še te- dekleta ni smel no- imeli mnogo opravka Bili pa so tistikrat časi; vdova in nje imeli komaj toliko da nista umrli za la- In ker sta stanovali romaških sorodnikih, sta pozimi pogostoma brez in poleti brez obleke; sta bili dolžni za sta- da bi se bili zgrozili sodni izvršniki, ki se prestrašijo ob ljud- dolgovih. Skratka, koli- napredovala dekleto- toliko se je večala matere, ki je ležala v za hčerino devištvo alkimist za svoj raz- ker se mu vse raz-

Ko je bil Valeneški gospod tem malanko zvedel, je ob nekoliko kakor po predic, in da bi se osušil, pošlje po dnje v bližnjo mesto med obe siromašni Valeneški Syrčo somraka in polgledati ljubko lice thilhouzke device, njene vedre mirne, rdeče in čvrste; predstreži trdi kakor branik, ki ščitili njeno srce mra- njeno postavo vitko ka- jelka, vre tako mladika- neporečno, živo in gi- kakor prava slana, zele- ki ima nežno kakor pomladna Skratka, podobna je vsemu, kar je lepega na Ko je očem ji je sevala stajna vedrega ne- pogled ji je bil krot- kakor preblaženi Devi- ker ni prišla tako da- je stanoval ubogi Edgar Pilgram, ki mu je mesečasec trebuh razpa- prikima stara. tam noter se spravite do konca dni.» Ko končaj.» vzklikne prestlica ji pade res, kar pra- Kašno plačo boste da- hčeri?» Kolikor bo hotela zastužiti moji službi.» reče gruščak. se, milostljivi go- se ne šalim.» se.» Bog mi je prica in sveti mlijon svet- Kam pa naj ga spravim?» stara. no, v shrambo!» bobji gregor. nič.» vam bom pa jaz pri- kašco, skrinje, kozice, imenitno posteljo z o- kar bo še treba.» ugovarja preka- «vse to bo dež glavo.» niti stre- ondile zidanje 'Na Edgar Pilgram, ki mu je mesečasec trebuh razpa- «O, prikima stara. noter se spravite tam do konca dni.» Ko končaj.» prestlica ji pade res, kar pra- Kašno plačo boste da- hčeri?» Kolikor bo hotela zastužiti moji službi.» reče gruščak. se, milostljivi go- se ne šalim.» se.» Bog mi je prica in sveti mlijon svet-

«No, če se res ne norčujete,» povzame previdna mamica, «bi še rada videla, da se te butare majčkeno zapišejo pred notarjem.»

«Za Krišcevo voljo in vašo premilo hčerko, mar nisem plemenitaš? Moja beseda zaleže več kot čačka na papirju.»

«No, saj ne rečem, gospod; ampak kakor sem le uboga predica, moja hči mi je preveč pri srcu, da bi jo puščala od sebe. Tako je še mlada in slabotna, v vaši službi bi se lahko pretegnila. Še včeraj so gospod župnik rekli v pridigi, da bomo bogu odgovarjali za svoje otroke.»

«I, nu,» privoli graščak, «pa pojdite po notarja.»

Star drvar je odhitel po moža, ki zna sestavljati pakte in kontrakte, in ni trpelo dolgo, pa je bila napravljena po vseh pravilih pogodba, pod katero se je gospod Valeneški podkrižal, zakaj pisanje mu ni šlo od rok. Ko je bilo vse potrjeno s pečatom in podpisano, je rekel:

«No, mamka, zdaj vi potemtakem nič več ne odgovarjate pred bogom za devištvo svoje hčere?»

«I, gospod župnik so dejali: ‚Dokler so otroci še nespametni.' Moja hči pa je zelo pametna.»

In potem se obrne k hčeri: «Marička, kar imaš najdražjega, je čast. Tam pa, kamor greš, ti jo bo — razen našega gospoda — hotel vsak vzeti. Ti pač veš, koliko je vredna... Zato jo daj samo po treznem preudarku in kakor treba. Potemtakem, da ne oblatiš svojega poštenja pred bogom in ljudmi (razen če te zakon varuje), pazi dobro naprej, da to stvar blagosloviš nekoliko s poroko, drugače se ti bo še hudo otepalo.»

«Dobro, mama,» reče deklet.

Nato se poslovi od uboge rojenske hiše in pride v grad Valèns, da bi ondi stregla gospe, kateri se je zdela prav tepa in po njenem okusu.

Ko so ljudje v Valènesu, Saccheju, Villainesu in drugod slišali o veliki nagradi za devico iz Thilhouza, so vrle gospodinje priznale, da čednost največ nese, in si prizadevale gojiti ter negovati deklištvo svojih hčera; ali ta posel je bil prav tako nestalen kakor gojitev svilioprejk, ki tako zlahka poginejo, ker devištvo je kakor nešplja in hitro dozori na slami. Pri tem se je dobilo v Tureni nekaj deklet, ki so slovele kot take in so jih imeli za device po vseh moških samostanih. Za poroka pa vendar ne bi maral iti, saj nisem pri njih preizkusil. Vervillovega načina, kako spoznavati popolno krepost pri mladenkah. Sicer si je Marija Picquetova za uho zapisala modri svet svoje matere in se delala gluho za medene prošnje, ljubke besede in opičje prenevedanje svojega gospodarja, češ da bi morala biti prej malo poškropljena s poroko.

Kadar je vse kazalo, da jo hoče stari gospod prevrniti, je zapihala kakor mačka, če se ji pes približa, in zapretila:

«Gospe vas bom zatožila.»

Ob kratkem, v pol leta ni blagorodje dobilo nazaj niti toliko, kolikor je vredna butara suhljadi. Na vsa njegova obletanja je Picquetova postajala bolj osata in osorna. Nekoč je odgovorila na gospodarjevo sladkanje:

«Pa mi ga boste vrnili, če mi ga vzamete, a?»

Drugič se je zopet obregnila:

«Če bi imela toliko lukenjic, kolikor jih ima sito, ne bi bila nobena za vas, tako grdi se mi zdite.»

Starina je imel te kmetavarske besede za cvetke čednosti in se ni navečal namigavati, govoričiti in na sto milih načinov prisegati; saj ker je tolikokrat gledal trdovratna predstojnika pred dekletovim srcem, nje »trumna bedra, ki so se izrazito očrtavala pri nekih gibih skozi krilo, in ker se je tolikokrat čudil te drugim stvarem, ki bi utegnile zmesti pamet celo lipovemu svetniku, se ti je moj ljubi človeček zapredel v starčevsko strast, ki raste v geometrični postopici, v nasprotju z mladeniško strastjo, kajti starci ljubijo s slabostjo, ki se veča, mladeniči pa z močjo, ki pojema.

Da bi vražji punčari izvil sleherni izgovor za umikanje poklice graščak svojega kletarja, starega nad sedemdeset let, in mu med štirimi očmi prigovarja, naj se oženi in si tako greje svoje kosti, češ da bi bila Marička Picquetova ko nalašč zanj. Pri- letni ključar, ki si je bil zaslužil tri sto turenskih liber rente ob raznih službah v hiši, je sicer želel živeti mirno, ne da bi na novo odpiral prednja vrata; toda dobri gospodar ga je prosil, naj se oženi njemu v veselje, češ da mu ne bo treba prav nič skrbeti za ženo. Tedaj privoli stari ključar iz uslužnosti v to zakonsko tlako. Na poročni dan si je Marija Picquet, razrešena vseh ugovorov in ker ni imela kaj očitati svojemu prikupljivcu, izgovorila dobršno doto in vdovščila za izgubo nedolžnosti; nato je dovolila staremu petelinu, da sme spati z njo, kolikor ga je volja, obetaje mu toliko zalogajev, kolikor je dal zrn žita njeni materi; toda v njegovih letih bo korec veliko preveč.

Po končani svatbi se graščak, kakor mu je žena zlezla v posteljo nemudoma prithotapi v lepo opremljeno, tapecirano in mehko zastrto izbico, v katero je vložil svojo kokoško, svoje dohodke, svoje dračje, svojo hišo, svoje žito in svojega ključarja.

Ob kratkem: vidite, da se mu je dekle iz Thilhouza zdela najlepša mladinka na svetu, zala kakor le katera druga pri blagi svetlobi ognja, ki je prasketal v kaminu, tako dražljiva v postelji, pripravna za bitko, vsa prežeta z opojnim vonjem devištva, tako da mu v prvem trenutku ni bilo žal velike cene za ta biser. Potem si ni mogel kaj, da ne bi brž ko brž poskusil tega slastnega kraljevskega prigrizka, in kot preizkušen mojster je gospodar začel migomigavzati okoli tega mladega obrazca. Naš blaženec torej jame iz prevelike sle sviriliriti, toda spodrkuje mu in naposled ne ve nič več iz te lepe umetnije. Ko prebrisanka to vidi, reče čez nekaj časa nedolžno svojemu staremu častilcu:

«Zlahtni gospod, opravilo se je menda že pričelo, če kaj vem, ampak po pristopu in povzdigovanju bi bilo treba malo bolj razmajati zvonec, da se bo kaj slišalo.»

Po teh besedah, ki so se sam ne vem kako raznesle po deželi, je Marička Picquetova zaslovela in še danes se govori v našem kraju: «To je devica iz Thilhouza», kadar se hoče kdo pošaliti z nevesto ter označiti navihanko.

Navihanka se pravi dekletu, kakršnega vam ne želim pod odejo za vašo poročno noč, ako niste stoik, dobro podkovan v modroslovju, pri katerem človeka ne preseneti nikak neuspeh. Dosti pa je ljudi, ki hočeš nočeš morajo hliniti stoika v taki kočljivi zagati, kakršna še dandanašnji precej pogosto nastaja; kajti narava menja dlako, čudi pa ne, in zmeraj se bodo še dobile thilhouške device v Tureni kakor tudi drugod. In če bi me sedaj vprašali, kakšen je in kje se kaže nauk te pripovedke, bi vsekakor smel odgovoriti častitemu ženstvu: te «okrogle povesti» so prikladnejše, da učijo moralo uživanja, kakor na da nudijo uživanje v moratiziranju.

Če pa bi me o tem poprašal iznemogel hotljivec, bi mu odgovoril z ljubeznivo prizanesljivostjo, kakršna pritiče njegovi rumeni ali sivi lasulji, da je bog hotel kaznovati Valeneškega žlahtnika, ker je skušal kupiti blago, ki se daje zastonj.

Honoré de Balzac
(Iz «Okroglih povesti»)

SHAKESPEARE

UKROČENA TRMOGLAVKA

danes zvečer v Avditoriju

William Shakespeare

Dva prizora iz »Ukročene trmoglavke« (na levi Guštin, Lukeš, Baloh in Rodoškova, spodaj Guštin, Tea Starčeva in Kobal).

Osem italijanskih novel

Knjiga je izšla pri mariborski založbi Obzorja in so v njej zastopani Pavese, Landolfi, Alvaro, Moretti, Moravia, Malaparte in Vittorini

Vsi prijatelji slovenske knjige so pozdravili pobudo mariborske založbe *Obzorja*, ki je začela izdajati novo knjižno zbirko pod naslovom *Naša doba v knjigi*. S to zbirko, ki naj bi v približno desetih knjigah prikazala literarno ustvarjalnost sosednjih narodov, si bo založba nedvomno pridobila pomembnih zaslug za razširitev kulturnega obzorja slovenskih čitateljev. Bralci bodo lahko spoznali, najznačilnejše kulturne oblikovalce sosednih narodov in se seznanili z idejami, tokovi in prizadevanji v svetovni književnosti. To pa bo omogočilo tudi širšo primerjavo slovenske sodobne literarne ustvarjalnosti z ono drugih narodov. Prvi korak v to smer predstavlja prva knjiga nove zbirke «Osem italijanski novel», ki so izšle v redkaciji in delnem prevodu Frančka Bohanca.

Italijanska sodobna književnost, ki jo označujemo kot novi realizem, je nujna posledica globokega padca italijanske književnosti v času fašizma. Sele novi realizem ki se je rodil kot posledica odpora proti fašizmu, proti ponižanju človeka, proti nehumanosti, je znova dvignil italijansko književnost na svetovno višino. Neposredno povezan z borbo proti fašizmu, z življenjsko resničnostjo in obravnavajoč perečo sodobno družbeno problematiko Italije, predstavlja novi realizem človeško toplo in socialno borbeno literarno smer, kot je zapisal urednik v uvodu.

Knjiga «Osem italijanskih novel» ima obširen uvod, ki obsega eno tretjino knjige. V tem uvodu analizira Franček Bohanec sodobno italijansko književnost ter predstavlja slovenskim bralcem novi realizem in njega poglavitne predstavnike. Ta literarno kritični uvod je dodan knjigi predvsem z namenom, da bi ljudje dobili čim popolnejši vpogled v sodobna prizadevanja italijanske književnosti. Zato se skoraj zdi, da je težišče knjige v uvodu in da so novele sedmih avtorjev dodane le v ilustracijo izvajanj urednika. Prav gotovo je, da bolj kot vse literarne študije bralcu več povedo pisatelji sami s svojimi deli. Toda težišče novega realizma je v romanih in ne v krajših pripovednih spisih. Zato bi bil prikaz avtorjev samo z novelami ali celo odlomki romanov znatno šibkejši kot pa z uvodom, ki je nedvomno koristen in potreben. Le da ta ni v sorazmerju z leposlovnim delom knjige.

Z novelami so zastopani avtorji, ki so najvidnejši predstavniki novega realizma. Ti so *Cesare Pavese, Tomasso Landolfi, Corrado Alvaro, Marino Moretti, Alberto Moravia, Curzio Malaparte, in Elio Vittorini.* Poleg Vittorinija, ki ga naši bralci že poznajo predvsem po Pogovorih na Siciliji, so zastopani torej avtorji, ki jih slovenski bralci malo, ali skoraj nič ne poznajo. V tako skromnem obsegu je bilo uredniku težko podati izčrpen pregled ustvarjalnosti tolikih avtorjev. Zato prav gotovo drži, da je ta izbor novel le «odprto okno v prednje dvorane bogatega umetniškega snovanja», kot se je izrazil urednik. Med najmočnejšimi deli je prav gotovo novela *«Agostino» Alberta Moravie*, ki prikazuje spoznavanje erotičnih problemov mladega fanta ob svoji materi. Drug močan prispevek je novela *Razbesnela puška*, ki jo je napisal *Curzio Malaparte*, z močno humano noto. Vendar bi nekaj pripomnili. V tem izboru italijanske sodobne proze pogrešamo del, ki bi obravnavala problematiko sodobnega italijanskega družbenega življenja, kar je tako značilna za nekatere romane novega realizma. Tudi je vprašanje, ali vsi avtorji tako pesimistično, s tako malo vere gledajo v življenje? In končno, škoda, da so izpadli nekateri znani dobri pisatelji, kot n. pr. Silone, Levi in še nekateri, ki so verjetno močnejši od nekaterih v knjigi zastopanih avtorjev.

Vsekakor pa je knjiga močno pomembna in daje slovenskemu bralcu vendarle dober vpogled v sodobno italijansko književnost in njene predstavnike. Poudariti je tudi okusno opremo knjige.

AVGUST ŠENOA

Prekletstvo

Pred kratkim smo dobili tudi v slovenščini v založbi Slovenskega knjižnega zavoda roman v dveh delih *Prekletstvo* hrvatskega pisatelja preteklega stoletja *Avgusta Šenoe*. Knjigo je prevedel Davorin Ravljen.

Morda bi bilo prav, da v začetku vsaj nekaj besed posvetimo tudi pisatelju Prekletstva. Avgust Senoa je živel v preteklem stoletju v približno istem času kot naš Jurčič. Le da je njegov pomen za hrvatsko književnost še večji. Senoa ni bil samo oče modernega hrvatskega romana, eden izmed stebrov hrvatske klasične književnosti. Senoa se je v hrvatskem kulturnem življenju sredi preteklega stoletja udejstvoval kot vodilna osebnost. Bil je prevajalec kritik, literarni urednik. Bil je domoljuben in lirski pesnik, predvsem pa pisatelj, avtor dram, novel in številnih romanov. S svojimi pripovednimi deli, zlasti tistimi, v katerih zajema snov iz preteklosti in domačega življenja, je Senoa najbolj uspel.

Tudi roman Prekletstvo je zgodovinski roman. V njem je Senoa posegel najdlje v hrvatsko zgodovino, v trinajsto in štirinajsto stoletje, ko so divjali na Hrvatskem divji boji med porajajočim se meščanstvom na eni in med fevdalno in cerkveno gospodo na drugi strani. Glavno pozorišče romana je stari Zagreb, tedaj še majhno mestece, razkosano med meščanski Grič in Kaptol, kjer je bil sedež škofa in cerkvene gospode. Grič in Kaptol sta si v neprestanih spopadih.

Toda spopad med mestnima predeloma tvori le ozadje. V ospredju dogajanja je ljubezenska zgodba škofove nečakinje Andjelije z junaškim plemičem Paležnikom. Toda neprestane ovire so preprečevale zmago njune ljubezni. Neprestani krvavi spopadi med Gričem in Kaptolom, med napredno Hrvatsko ligo, katere pristaš je bil tudi Paležnik in med ogrskim kraljem Sigmundom, med bosenskim kraljem Tvrtkom in beneško republiko.

Poleg osrednje ljubezenske zgodbe pa se skozi obširen roman prepleta cela vrsta dogodkov in postranskih oseb, tako da predstavlja knjiga bralcu celo galerijo likov in dogodkov tedanjega časa. Roman Prekletstvo je tako široko zajeta panorama življenja v preteklosti, ki ga pisatelj spretno oblikuje, zapleta in prepleta in priteguje bralca, dokler knjige ne odloži. Res, da ima Senovo pisanje vse tiste lastnosti, ki so tako značilne za romantično književnost; sentimentalne ljubezenske zgodbe, naivnost, podrobne opise, razvlečenost, romantične pustolovščine. Toda tudi to predstavlja, zlasti za preprost krog bralcev poseben užitek. Zato bodo tudi v romanu Prekletstvo mnogi bralci našli obilo hvaležnega branja.

Sk.

Vila ob jezeru

roman

Borisa Pahorja

bo izšel v Mariboru

Mariborska založba Obzorja bo izdala roman Borisa Pahorja Vila ob jezeru. Delo je izšlo v letu 1950 v tržaški reviji Razgledi pod naslovom Laneni kosmiči v laseh, toda ko se je avtor zavedel, da je glavni junak njegovega spisa, kakor sam pravi, pravzaprav bolj arhitekt Mirko Godina kakor nagajiva in iskra delavka Luciana je delo v celoti predelal, razširil in poglobil ter mu dal tudi novi naslov.

Zgodba?

Arhitekt Mirko Godina, povratnik iz taborišča smrti, pride nekaj let po končani vojni v tisti kraj ob Gardskem jezeru, kjer je med vojno bival nekaj časa kot vojak. V treh dneh, ki jih tu preživi, obišče svojega sošolca, napravi skice ribiških naselij ob jezeru (te skice naj bi služile kot osnova za načrte slovenskih ribiških vasi v bližini Trsta) in se spozna z dvajsetletno Luciano, delavko bližnje tovarne, hčerko gospe Amalije, ki je med vojno v tem kraju imela gostilno. Z Luciano doživi na videz vsakdanjo, v resnici pa svojevrstno ljubezen, ki njega povrne življenju in ljubezni, Luciano pa odreši strahu pred diktatorjem-Ducejem, ki so ga rodoljubi obesili.

Umetniška moč ne leži v zgodbi, marveč v analizi duševnosti povratnika, v njegovem razglabljanju o diktaturi in svobodi, a tudi o ljubezni; nadalje v orisu preprostega dekleta, ki so jo v otroških letih naučili častiti Duceja, ter v orisu ljubezni, ki se porodi med njo in nemirnim povojnim človekom.

Boris Pahor je mojster v opisovanju psihičnih razpoloženj svojih junakov, v opisovanju prelivov iz razpoloženja v razpoloženje, iz misli v misel, iz doživetja v doživetje, kakor tudi v dialogu. Delo je mikavno tudi po oblikovni plati, saj avtor ubira v pripovedništvu modernejše poti.

TJA IN NAZAJ

osem ameriških zgodb

Medtem ko je prva knjiga zbirke Naša doba pri mariborski založbi Obzorja prinesla izbor osmih italijanskih novel, pa imamo sedaj na knjižnem trgu že drugo knjigo te zbirke. To pot je, — prav tako z osmimi deli, — predstavljena sodobna ameriška proza. Knjigo z naslovom Tja in nazaj, vsebujočo stvaritve osmih ameriških avtorjev in posvečeno spominu Louisa Adamiča, je uredil *Herbert Grün*. Ta je dela tudi prevedel.

Ni tu mesto, da bi razpravljali o sodobni ameriški prozi, ki je z nekaterimi svojimi velikanj, kot Hemigway, Faulkner, Caldwell, pridobila prvo mesto v svetu. Tudi knjiga osmih ameriških zgodb nima tega namena. Težišče dela teh velikih mojstrov je v romanu. Toda v ameriški književnosti se je zaradi splošnega komercializma, razvila posebna literarna zvrst, ki ji pravijo »short story« — »kratka zgodba«. To ni niti črtica, niti novela, temveč nekje v sredi. Kot pravi urednik v uvodu je bistveno zanjo situacija, ne pa dogodek. Spretna oblika pripovedovanja, ki bralca pritegne, razkrije nekaj človeških odnosov, nekaj družbenih problemov, nekaj značajev. In ob dogodku, ki je postran-

(Nadaljevanje na 5. strani)

Izšla je prva številka revije za književnost in kulturo. Uredništvo sporoča, da bodo imeli Bori letos šest številk in bodo izšli vsaka dva meseca.

V tej številki sodelujejo s prozo in poezijo Boris Pahor, Saša Vuga, Marica Močnik, Lija Pregelj, Janko Jerina, Viviana Trobec, Mirko Vedrinjak, Lojze Kante, Božo Levec, Ferruccio Jakomin, Drago Hribar, Humbert Pribac in Marijan Brecelj; prevod iz Byrona je prispeval Janez Menart, Giovanni Ruggeri je napisal članek Resnica o Kafki, Srečko Vilhar Odgovor na »kritiko«, o gledališču, knjigah in revijah pa poročajo Milan Lindič, Lino Legiša, S. M., Ferruccio Jakomin in Breda Pogorelec. Ferruccio Jakomin je napisal tudi uvodno besedo. V številki so reprodukcije del Vena Pilona, Jožeta Pohlena in Hermana Pečariča.

O reviji bomo še obširneje poročali.

Naš tedenski pregled

Velika vprašanja so prevladovala prejšnji teden v mednarodnem političnem življenju. Predvsem se je spet obnovila pravda za sestanek velikih in proti njemu, z njo se je prepletalo vprašanje razorožitve, dokončna ratifikacija pariških sporazumov v Bonnu je šla mimo nekako neopažena in celo debata o ratifikaciji v francoskem republiškem svetu ni vzbujala večje pozornosti, medtem ko je Daljni vzhod prišel nekam v ozadje.

Komaj se je v ZDA dobro polegla eksplozija jaltskih dokumentov in ko se je še nadaljevala polemika v domačem in mednarodnem okviru, o pravilnosti ali nepravilnosti tega koraka, je že demokratični senator George na videz v lastnem imenu, očitno pa s podporo svoje stranke, sprožil drugo bombo: predlagal je: naj se čimprej sestanejo načelniki vlad velesil. (Naj pristavimo: George ni točno povedal, koliko bi naj bilo teh velesil, in s tem nekoliko pogrel polemiko, v glavnem med Francijo in Anglijo, o francoskem članstvu v «ekskluzivnem klubu velikih». Bili so tudi taki, ki so Georgeove besede razlagali tako, naj bi se najprej sestali trije «največji» in pripravili pot za sestanek petih, z udeležbo Francije in LR Kitajske. Takšna razlaga pa je v Ameriki že nekam krivoverska.)

Če naj bi imela jaltska bomba glavni namen, da mobilizira javno mnenje proti razgovorom z ZSSR (in mnogo znakov je bilo, ki so kazali na to), potem je vsekakor zgrešila učinek. Namesto ofenzive proti demokratom in njihovi politiki še iz Rooseveltovih časov je bil Dulles prisiljen preiti v defenzivo proti zamisli aktivnih razgovorov z Vzhodom, in Eisenhower mu je moral pomagati. Odmev, na katerega je naletel Georgeov predlog pred ameriškim javnim mnenjem, je očitno zasenčil posledice objave jaltskih zapisnikov; kar je bilo je bilo, ljudi, tudi v ZDA, pa predvsem skrbi, kaj bo.

In če morda jaltska objava ni bila brez vpliva na stališče javnega mnenja do takšne in takšne oblike razgovorov ali konference, do takšne in takšne metode obravnavanja mednarodnih vprašanj (kar je končno lahko tudi pozitivno), gotovo ni povzročila naspротovanja načelu razgovorov sploh, načelu, da je treba poskusiti vse za sporazumevanje in za zagotovitev mirnega sožitja.

Dulles in Eisenhower sta bila z Georgeovim predlogom očitno potisnjena v dejenzivo. Poleg tega nastaja vtis, da ta dogodek ni prispeval k izboljšanju videza, da v odnosih med Belo hišo in državnim tajništvom ni vse v redu in da se njuni mnenji o zunanji politiki včasih razhajata. Pojavili so se celo glasovi, da se Dullesova zvezda bliža zatonu — čeprav je, ko bi bilo vse to res, zelo dvomljivo, ali bi Eisenhower hotel dregniti v republikanski osir.

Po ponedeljski konferenci v Beli hiši, ki so se je poleg najožjih predsednikovih sodelavcev in svetovalcev udeležili tudi republikanski kongresni voditelji, je senator Knowland izjavil, da Eisenhower nasprotuje Georgeovemu predlogu. Verjetno je sestanek v Beli hiši tudi izzvenel v to smer, čeprav ne smemo prezreti, kdo je Knowland in kakšno radikalno desno politiko zagovarja. Toda na tiskovni konferenci Eisenhower tega ni jasno izrekel: potrdil je celo, da je pripravljen sodelovati na kakršni koli konferenci v katerem koli kraju sveta, če bi to koristilo miru. Obenem pa je ponovil že znane ameriške pogoje — ratifikacija pariških sporazumov in dokazi sovjetske dobre volje v avstrijskem in nemškem vprašanju (pristanek na podpis avstrijske državne pogodbe in na svobodne volitve v vsej Nemčiji) — in jih razširil, na primer s sovjetskim pristankom na ameriški načrt mednarodne atomske agencije.

Ko so Dullesa spraševali o teh pogojih, je postal kar nekam neroden. Na vprašanje, ali ne bi morda kazalo pogojev nekoliko omiliti, je Dulles dejal, da ZDA tega ne morejo storiti, ker so pogoje sestavile sporazumno z zavezniki in jih brez njihovega soglasja ne morejo spreminjati. Znano pa je, da je stališče «zaveznikov» mnogo bolj naklonjeno sestanku z Rusi. Ob neki drugi priložnosti pa je Dulles opozoril, da so stvari, ki so več vredne kot mir, predvsem «uživanje blagoslovov svobode».

Ker bi težko komu pri zdravi pameti padlo na misel, da kdor koli ogroža ameriško svobodo (razen Mc Carthyja in podobnih zagovornikov ideološkega terorja in kontrole nad mislimi državljanov v samih ZDA) in ker je na drugi strani znana velika samozvana «skrb» ZDA za ameriški recept svobode pri narodih, ki te skrbi niti najmanj ne želijo, se sama ob sebi ustvarja miselna asociacija med Dullesovimi izjavami in med besedami senatorja Knowlanda, da ni mogoče misliti na sestanek z ZSSR, dokler ta «odreka svobodo številnim evropskim narodom». Tu smo pa že na meji pridiganja križarske vojne za «osvoboditev Vzhodne Evrope, ki se je precej bujno pojavila med republikansko volilno kampanjo leta 1952 in je potem na srečo precej utihnila, ko so morali tudi republikanci uvideti, da je volilna propaganda eno, nujnost računanja z realnimi dejstvi pa drugo.

Na te dogodke se veže objava korespondence med Churchillom in Molotovom v juliju in avgustu lani, ko sta se oba politika dogovarjala o morebitnem sestanku z ZSSR, pa se je potem Churchill nenadoma umaknil, kot je sam na pol priznal, na ameriški pritisk. Če smo že pri objavah: 21. marca je Mendes France objavil besedilo pisem, ki sta si jih izmenjala s Churchillom in katerih vsebino je delno navedel sedanji francoski zunanji minister Pinay med razpravljanjem o pariških sporazumih v komisijah republiškega sveta. Churchillova pisma kažejo na odkrito izsiljevanje Francije, ki se je znašla pred grožnjo, da izgubi svoj položaj velesile, če sporazumov ne ratificira.

Verjetnost ratifikacije pariških sporazumov pa je tudi eden izmed vzrokov, da je tema mednarodne konference z ZSSR začela tako prevladovati v mednarodnem življenju. Ratifikacija je bila, kot se spominjamo, glavni zahodni pogoj za začetek navezovanja stikov za razgovore. Po Franciji je treba izvesti ratifikacijo samo še v državah Beneluxa, ki se doslej niso hotele prenagliti zaradi negotovosti izida v Franciji, kjer pa parlamentarna debata o ratifikaciji ne zastavlja problemov. Onovni pogoj utegne biti torej v kratkem izpolnjen in vprašanje konference z ZSSR se bo zopet pojavilo v vsej konkretni aktualnosti. Stališče angleške vlade je na primer dovolj znano. Iz Francije se slišijo glasovi, da namerava Faure takoj po ratifikaciji dati povsem resno pobudo v tej smeri. V Zahodni Nemčiji je Adenauer v veliki meri vzdržal ofenzivo opozicije proti pariškim sporazumom prav z obljubo, da se bo takoj po ratifikaciji zavzel za razgovore velikih o nemški združitvi.

Na drugi strani se je spet pojavilo v ospredju avstrijsko vprašanje. Na Dunaju imajo o svoji lastni državni pogodbi očitno nekoliko drugačno mnenje kot v Washingtonu, predvsem pa ne želijo, da bi se zaradi igre velesil zavlačevala rešitev avstrijskega vprašanja. Tako je Dunaj že večkrat nakazal, da je pripravljen dati jamstva, ki jih želi ZSSR, na katera pa ZDA ne gledajo ravno prijazno (na primer obljuba o ostajanju izven vojaških in podobnih zavezništev). Na to avstrijsko razpoloženje je verjetno preračunana tudi zadnja sovjetska poteza z vabilom kanclerju Raabu, naj obišče Moskvo. Obenem se tudi to vprašanje uvršča v poglavje pogojev, ki jih ZDA postavljajo za konferenco štirih.

Za zaključek naj omenimo še nepričakovano Gromikovo potovanje z londonske razorožitvene konference v Stockholm in diskusijo, ki je nastala zaradi objave sovjetskih predlogov o razorožitvi. Kot pomeni ta diskusija znak, da se londonska konferenca doslej ne more pohvaliti z kaj prida rezultati in da je verjetno zašla na mrtvo točko, tako je Gromikov obisk dogodek, za katerim se utegne skrivati pripravljanje kakšne nove presenetljive poteze.

r. o.

Odličen koncert v „Verdiju"

J. S. BACH - UMETNOST FUGE

Izbran umetniški užitek je nudil v četrtek zvečer koncert komornega orkestra Tržaške filharmonije, ki je pod vodstvom Adriana Lualdija izvedel znamenito delo skladatelja J. S. Bacha «Umetnost fuge».

To mojstrsko delo, ki je obenem z zbirko «Das wohltemperierte Klavier» najpomembnejše v vrsti Bachovih skladb, je v izvirniku napisano za štiri glasove brez navedbe instrumentov, s katerimi naj se izvaja. Nekateri ga prištevajo medklavirske skladbe, a ker pravzaprav ni pisana «klavirsko», so ga številni glasbeniki priredili za orkester. Med slednje spada Benečan Adriano Lualdi, ki je delo priredil za komorni orkester. Predelava je solidna in se ne oddaljuje od bistva izvirnika. V posameznih «kontrapunktih», iz katerih je delo sestavljeno, prireditelj posamezne glasove posrečeno poverja različnim instrumentom — poleg godal uporablja še flavto, oboo, angleški rog, fagot, trobento, rog in klavir in mestoma tudi godalni kvartet (quartetto concertante). Samo klavir je uporabil le v 12, 13, 14 in 15 kontrapunktu.

«Umetnost fuge» so marsikateri znani muzikologi smatrali predvsem kot didaktično delo, tako na pr. Hugo Riemann, ki pravi, da to «ni pravo umetniško marveč šolsko delo», in šele v zadnjih desetletjih so mu nekateri glasbeniki posvetili večjo pozornost in ga temeljiteje preučili. Novejše izdaje pa pravilno ocenjujejo «Umetnost fuge» kot vrhunec Bachove ustvarjalnosti in polifonije sploh.

Adriano Lualdi se je razen kot izvrsten prireditelj Bachove umetnine predstavil tudi kot vodja komornega orkestra Tržaške filharmonije. Ker dajejo člani orkestra s svojo odlično kvaliteto jamstvo za izvrstno izvedbo, smo mnenja, da je bil pomanjkljivi zlitosti vzrok prekratek rok za študij. Lepota dela bi brezdvomno prišla bolj do veljave, če bi bil orkester stalen in ne ad hoc sestavljen. Vsekakor pa je odločitev Tržaške filharmonije, da svojim poslušalcem predstavi to monumentalno delo vse hvale vredna in sodeč po hvaležnem odobravanju občinstva je v polni meri dosegla svoj namen.

—r

Prispevek za mladinski literarni natečaj

„MALI OGLAS"

«Očka, mama, poglejta! Vendar sem našla nekaj, kar bo za nas! Kar poslušajta:

«Prodam klavir za študij. Cena zelo ugodna. Naslov in potrebna pojasnila na upravi lista».

Oh, očka, ali se ti ne zdi, da bi bil ta klavir morda dovolj poceni za nas?» je z velikim navdušenjem vpraševala Neva.

«Ne verjamem, Neva,» je nekoliko previdno začel, «da bi bila cena tega klavirja res ugodna. Veš, ljudje rečejo navadno vedno, da je cena nizka, v resnici pa stane mnogo več, kakor človek pričakuje. Pa, saj moraš razumeti, Neva, da za sedaj ti ne bomo mogli še kupiti klavirja. Mama je bila toliko časa bolna. Bodi uvidevna, Neva! Saj vem, da si zelo pridna pri lekcijah-klavirja in sem tudi ponosen na to; toda še nekaj časa boš morala študirati pri sosedovih. Potem pa, oh, potem boš videla, kako krasen klavir boš dobila! Se tvoja profesorica glasbe ne bo imela takega!» S temi besedami je skušal dobri mož potolažiti hčerko; toda zavedal se je, da so bile to samo prazne besede. Predobro je vedel, da klavirja v njegovi hiši ne bo nikoli, kajti njegov skromen zaslužek je zadostoval le za navadno, vsakdanjo hrano. Pa čeprav so bile njegove besede še tako prepričevalne, mlade, desetletne Neve niso zadovoljile. Ni mogla drugače, kakor da se je spustila v tih, pritajen jok. Kolikokrat je že jokala zaradi klavirja! Kolikokrat ji je očka tako obljubljal! In vedno mu je verjela, vedno je zaupala v tisti «pozneje». Tudi sedaj je verjela očku, o da, verjela je. Toda zdelo se ji je da bo tisti «pozneje» prišel zelo pozno, morda prepozno...

Neva si je kmalu obrisala solze; saj je vedela, da če joče ona, sta oče in mati žalostna. Odprla je neko knjigo in se zazrla vanjo resnim obrazkom...

Kmalu je oče odšel z doma. Ker je bila nedelja, je šel obiskat nekega znanca. Nevidna mati, ki ni do sedaj niti zinila glede klavirja, je bila medtem pri sebi nekaj sklenila; toda to je hotela zaupati le hčerki.

«Neva», je tiho spregovorila, «poslušaj me! Nekaj ti bom povedala. Mislila sem, da bi šle medve jutri pogledat tisti klavir, o katerem si prej brala v časopisu. Če je cena res ugodna, bi se mogoče dalo kaj ukreniti. Morda bi se nas lastnik klavirja usmilil in bi pristal na to, da bi mu plačevali klavir na obroke. Toda prosim te, Neva, ne delaj si prezgodnjih iluzij! Ce bo bo, drugače pa nič ne de. Saj naju nič ne stane iti pogledat!»

«Mamica, kako naj se ti zahvalim? Kako si dobra!» Spet so zalile solze malo Nevico, a tokrat so bile solze veselja in ljubezni.

«No, no, Neva, nikar sedaj ne joči! Pa očetu ne reci ničesar, veš! Nočem, da bi se po nepotrebnem razburjal,» je prepričevalno dejala Nevina mati.

«Ne, ne mamica, niti besedice ne bom zinila!» je presrečna dejala Neva in se lotila svojih opravkov.

* * *

Naslednjega dne, ko sta se mati in hčerka s srcem polnim upanja odpravili k lastniku klavirja, je bilo deževno vreme. Težki, sivi oblaki so viseli na nebu in zakrivali blago sončno svetlobo. Gosta megla je ležala nad mestom, ko sta dospeli do omenjene hiše.

«Gospa Matković? Da, tukaj stanuje; drugo nadstropje, desno.» je dejala vratarica.

S tresočo se roko je Nevina mati pozvonila; prišla je odpirat gospa Matković. Bila je to dostojanstvena žena, kakih petinšestdesetih let. Ko je zagledala mlado ženo z otrokom, je takoj razumela, da sta prišli zaradi klavirja. Takoj deklice skoro opazila ni, ko pa jo je bolje pogledala, se je njen prijazni, smehljajoči se obraz nenadoma spremenil, kmalu nato pa so jo zalile solze. Nekaj časa je nepremično gledala deklico, a takoj se je zavedla in spregovorila: «Oh, oprostite gospa, prosim. Toda ko sem zagledala vašo punčko, sem se spomnila svoje rajne hčerke. Toda, saj vas to ne zanima, kaj vam to pravim! Ne polagajte važnosti na moje besede, prosim...» je žalostno dejala gospa Martković.

«O ne, gospa, ravno nasprotno! Če vam dobro de, da mi potožite svojo bol, vas rade volje poslušam!» je sočutno odgovorila Nevina mati, medtem ko ju je gospa Matković prijazno povabila v stanovanje.

«Draga gospa, ne veste kako žalostna je moja zgodba!» je pričela gospa Matković, ko so udobno sedle v naslanjače.

«Pred tridesetimi leti sem imela hčerko, ki je bila ravno taka kot vaša. Rečem vam, da take podobnosti nisem še nikoli videla. Zato tudi me je tako zadel pogled na vašega otroka. Imela sem torej hčerko, edinko. Jaz in moj rajni mož sva jo imela rajši kot vse na svetu. In ko je bila punčka stara enajst let je zbolela za meningitisom; in nesrečna usoda je hotela, da je dekle kmalu nato umrlo. Ne morete si predstavljati, kako sva jaz in moj mož žalovala po njej! Toda na svetu vse mine. Sčasom je minila tudi najostrejša bolečina. A potem je prišlo spet nekaj zelo hudega: umrl mi je mož. Tako sem ostala sama. Kako žalostno je moje življenje! Tako pusta in prazna je vedno ta hiša! Zato sem sklenila, da bi si kupila nov klavir, da bi si v dolgočasnih urah kaj zaigrala. Ta, katerega nameravam prodati, je še spomin na mojo rajno hčerko».

Nevina mati je pazljivo poslušala staro gospo. Razložila ji je ves svoj položaj in povedala, da bi klavir lahko kupila, le na obroke. Priletni ženi se je v srce zasmilila revna deklica in njena mati. Najbolj pa jo je ganilo to, da je Neva zelo nadarjena in da nima možnosti, da bi se vadila toliko, kolikor je potrebno.

«Če je tako, ljuba moja,» je vzkliknila gospa Matković, «potem dovolite, da darujem ta klavir vaši Nevici. Kajne, Nevica, da ga boš vesela? Upam, da se boš vsaj včasih spominjala name in me prišla kdaj obiskat. Vidiš, tako sama sem in tvoja družba bi mi zelo dobro dela.»

Neva ni našla besed, da bi se zahvalila dobri ženi. Skočila ji je okoli vratu in od veselja bi bila zavriskala. A glas ji ni hotel iz grla. Le solze so ji privrele iz oči in tako je jokala v naročju gospe Matković. Tudi Nevina mati je bila ganjena, a znala se je premagati.

Cez dolgo časa so se, po mnogih zahvaljevanjih in obljubah, ženske ločile.

«Joj, kako bo očka vesel!» je prva vzkliknila po poti Neva. Mati se je le nasmehnila; ozrla se je kvišku in videla, da je sonce razpršilo oblake in zavladalo nad zemljo...

MARIJA COK

MNENJE DIJAKA O UČNEM SISTEMU SREDNJIH ŠOL

UČNI SISTEM JE ZASTAREL

in ne odgovarja zahtevam sedanjega časa

Večkrat se starši sprašujejo, kje tiči vzrok neuspeha otrok v šoli. Predvsem krivijo sinove in hčere, da se premalo učijo, dijaki sami pa krivijo profesorje in tožijo, da jih ti imajo na «piki». Vse to je lahko tudi res, toda vzrok tiči še drugje, namreč v starinskem učnem sistemu, ki je v veljavi, bodisi na italijanskih, bodisi na slovenskih šolah, ki direktno spadajo v italijansko šolsko upravo.

Ni treba biti pedagog, da se lahko prepričamo, da današnji učni sistem ni prikladen za naše čase, ko je civilizacija dosegla tak napredek, ki je bil komaj opazen pred petdesetimi leti. Predvsem moramo upoštevati, da je šolsko leto zelo kratko, saj traja komaj sedem celih mesecev in v tem kratkem razdobju je treba predelati obširen učni načrt. Večkrat si profesorji belijo glave, kako obdelati vso snov v sedmih mesecih in zgodi se, da morajo čestokrat v naslednjem šolskem letu nadomestiti to, česar niso utegnili dokončati v prejšnjem letu, ali celo del snovi opustiti.

Dandanes je še vedno v veljavi učni načrt, razen malenkostnih sprememb, ki ga je izdelal že leta 1924 ali 1926 znani pedagog in filozof, takratni minister za šolstvo, Giovanni Gentile. In do danes se med italijanskimi državniki ni nihče spomnil, da bi bilo treba ta načrt korenito reformirati in ga prilagoditi današnjim razmeram in času.

Se pred kratkim, so prizadeti krogi upali, da bo do te reforme res prišlo. Toda zaradi nekega škandala v vladnih krogih, ko je moral prevzeti posle zunanjega ministra dotedanji minister za šolstvo, ki je liberalec, je to mesto prišlo spet v demokristjanske roke. In tako je ostalo pri starem, sedaj so namreč vsi glasovi utihnili in nič več se ne govori o reformi. Profesorji in dijaki pa se morajo truditi in izgubljati dragocen čas, da se «biflajo» nepotrebnih reči, ki za življenje niso prav nič koristne.

Non scholae sed vitae discimus, pravi latinski pregovor, toda dandanes, v naših razmerah, bi lahko mirne duše rekli: non vitae sed scholae discimus.

Zaenkrat vzemimo učni načrt realne gimnazije in v kratkih obrisih ponazorimo česa se mora dijak naučiti preden stopi na visoko šolo, in v največ primerih v življenje, ker mu finančno stanje ne dovoljuje, da bi nadaljeval študij.

Ce vprašate na primer osmošolca kaj iz zemljepisa, vam bo redkokdaj znal odgovoriti, če ga tisto posebej ne zanima. Saj, kako pa naj se spomni snovi, ki jo je predelal že v prvem razredu. V štirih letih je gotovo že pozabil, koliko prebivalcev šteje Indija in koliko kv. km merijo ZDA. Dandanes pa je bistvene važnosti, da se zna zemljepis, za bolje spoznavanje nasega še tako neznanega sveta in svetovne politike. Pa pojdimo še naprej. V drugem letniku se uči botanika, v tretjem človek in živalstvo, v četrtem kemija in v petem geologija. Fizika pride v poštev komaj v tretjem letniku. Vse te vede, ki so v naših dneh zelo važne in rekel bi, skoraj potrebne za človeka, ki hoče biti intelektualec, so še precej zapostavljene.

Namesto teh, se mora učenec temeljito naučiti latinske slovnice in, kot če vse to ne bi bilo dovolj, mora podrobno poznati še vse latinske klasike, ker jih mora prevajati v slovenščino. V drugem letniku je celo latinščina na prvem mestu pred drugimi predmeti, saj je temu predmetu posvečenih kar pet ur na teden, torej še več kot slovenščini, kateri pripadajo samo štiri.

Profesorji imajo čisto prav ko trdijo, da je učenje latinskega jezika potrebno za boljše spoznavanje drugih jezikov, toda po mojem mnenju, je pa le pretirano, da morajo dijaki poznati vse latinske pisatelje in njihova dela, obdelovati ta predmet pet let zapored in iz tega še delati zrelostni izpit. Zakaj ne bi rajši posvetili več šolskih ur slovenščini ali matematiki in nekoliko omejili pouk latinščine, kot je to v veljavi v drugih državah, ki čeprav niso tako «civilizirane» kot Italija, so bolj napredne glede šolskega sistema.

Podobno je pri pouku filozofije. Učenec mora poznati vse filozofe, njihove sisteme in ideje, od Talesa, preko Aristotela, sv. Avguština in Kanta pa do Sartra. Od vsega tega pa mu zelo malo ostane. Ali ne bi bilo bolje, da bi se dijaki učili samo enega sistema, oziroma dveh in ju temeljito predelali. mislim namreč na etiko ali logiko, ki učita človeka pravilno misliti in živeti, in ki bi veliko več koristili življenju, kot poznavanje raznih filozofskih struj.

In da se spet vrnemo k jeziku. Koliko nepotrebnih stvari se morajo «nabiflati» dijaki. Pri učenju italijanščine mora študent znati celotno «Divino Commedio». Priznavamo, da je bil Dante velik pesnik in da je «Divina Commedia» velikansko delo, toda za današnje čase, ko so si ideje v svetu tako različne, še precej zastarelo, zato ni čuda, da se pri branju Dantejevih verzov dijaki dolgočasijo, in da se teh naučijo le v kolikor jim je potrebno, da si pridobijo pozitivno oceno.

Neprimerno več uspeha bi dosegli s tem, če bi posvetili več pažnje praktičnim vedam, ki zanimajo učenca in ki mu nudijo več splošne izobrazbe, potrebne za življenje. Kaj bo na primer koristilo poznanje latinskih klasikov in «Divine Commedie» tistemu, ki si bo izbral inženirski poklic ali medicinsko fakulteto.

Zato se zgodi, da se učenec, po opravljenem zrelostnem izpitu, znajde kar na lepem v življenju, če si ni že prej pridobil lastnih izkušenj, čisto nepripravljen, ki ga sprejme tako kot v resnici je, saj mu šola ne more nuditi vsega tega, kar življenje in družba od njega zahtevata. Poznal bo Danteja, Cicerona in Schopenhauerja, toda ne ba znal tega, kar je potrebno, da si ustvari samostojno življenje in ne bo zmožen prevzeti odgovornosti, ki ga bodo čakale.

Šola bi morala namreč skrbeti, da si dijaki pridobijo več praktične izobrazbe, da si ustvarijo lastno mnenje o svetu, v katerem živijo, in enkrat za vselej opustili stare tradicije in predsodke. ki niso v skladu z današnjo civilizacijo. Mnenja sem, da bi mlade ljudi bolj zanimalo poznavanje praktičnih ved in modernih jezikov, ki so vsekakor bolj aktualni, kot pa učenje latinščine in starih filozoskih struj, ki nimajo nobene vrednosti za poslovnega človeka.

Prav zato mislimo, da bi bil že čas, da bi se odgovorni krogi malo bolj pozanimali tudi za to vprašanje, in čimprej reformirali že zastareli učni sistem vseh šol.

Nekoliko manj latinščine in več pouka slovenščine, katerega posebno naši dijaki zelo pogrešajo. Dovolj bi bilo, da se «Divina Commedia» pozna le v skrajšani obliki, kot ostala dela raznih pesnikov in pisateljev, katere omenja italijanska književnost, in rajši posvetiti tako pridobljeni čas fiziki in kemiji, oziroma zemljepisu in somatologiji, ki imajo neprimerno večjo vrednost.

Nič ni čudnega torej, če je uspeh v šoli in potem v življenju negativen. Starši skrbijo za vzgojo, šola za izobrazbo človeka, toda vse to je premalo, *življenje zahteva mnogo več, zato si mora mlad človek šele potem ko konča šolo pridobivati izkušenj, kar pa bolj škoduje kot koristi mladim ljudem, ki si komaj formirajo značaj in večkrat se zgodi, da marsikdo zabrede in se nato znajde sredi poti, razočaran in razdvojen.*

Louis Abram

Nova številka mladinske revije

„Galeb"

Spet se je pojavil Galeb — to pot s 4. številko. Ta revija za našo šolsko mladino ima ključ svojemu mlademu življenju že dokaj burno preteklost. Okrog nje so se že začele kresati iskre, nekateri bi radi celo podtaknili kar baklo, da bi z njo povzročili požar, ki bi vse uničil. Toda to vendar ni tako lahko. Galeb je svoje prve mesece dobro pretolkel in sedaj smemo upati, da je že nastopil zanesljivo pot življenja. To še toliko bolj, ker vidimo in vemo, da so ga vzljubili prav tisti, ki jim je namenjen. Tisti, ki so se vanj zaletavali, pa so se osmešili.

Naša šolska mladina je gotovo pogrešala lista, v katerem bi našla nekaj, kar bi jo pritegovalo, jo zanimalo in tudi zabavalo. Seveda je res, da tudi Galeb ne more povsem zadostiti, saj ne more biti istočasno list za najmlajše iz prvih razredov osnovne šole in obenem list za nekoliko starejše, ki so že tudi osnovno šolo zapustili. Po svojih prispevkih hoče pač zadovoljiti obojne.

Krog sodelavcev mlade revije se je že presenetljivo razširil. Poleg že »starih« sodelavcev se v listu oglašajo še vedno novi pisci, ki pomagajo, da je revija dovolj pestra in zanimiva. V tej številki so prispevali pesmi Hinko Medič, Zdravko Ocvirk, Fr. Skalar, Ludovika Kalan in objavljena je tudi pesem pokojnega Karla Siroka. Nadaljuje se zgodba Levovi naočniki Charlesa Vildraca, avtorja, ki smo ga Tržačani nedavno spoznali tudi kot dramatika. (SNG je uprizorilo njegovo Ladjo Tenacity.)

Poleg raznih sestavkov pa bo v tej številki mlade bralce gotovo še posebej zanimalo, kaj jim piše Ksaver Meško ob svoji osemdesetletnici. Razen tega pa si ga bodo lahko tudi ogledali na sliki.

Nekateri članki, katerih bistveni namen je seznanjati mladino z raznim dogajanjem in naravo, so pisani zelo privlačno, tako da se noben mladi bralec ne bo ustavil, dokler jih ne bo prečital do konca.

V mladem Samu Pahorju, ki riše ilustracije za zgodbo Kapitan Peter, pa nam raste slika, čigar ime bomo gotovo še večkrat čitali med ilustratorji.

Ena stran revije je posvečena dopisom mladine. Toda kdove, koliko prostora bi bilo treba porabiti, če bi objavili vse dopise, ki jih Galeb prejema od svojih mladih prijateljev.

Želimo, da bi mladina še bolj vzljubila ta svoj list in se ga še bolj oklenila.

Kokošji kralj

Kokoši so izbirale kralja. Niso se mogle zediniti, vsaka je hotela, da bi bil kralj petelin z njenega dvorišča. Slednjič se oglasi ena izmed njih: «Tako ne pridemo do konca, predlagam, da si izberemo za kralja dihurja!» — «Kaj, dihurja, našega največjega sovražnika? Ne, tega pa že ne!» so vpile vse vprek.

«Zakaj pa ne? Če izberemo dihurja, ne bomo s tem vžalile nobenega gospodov petelinov. In dihur se bo počutil počaščenega, spoznal bo, da mu zaupamo, in svojih vdanih podložnikov ne bo brez vzroka moril!»

šanje dihurja če kaj smrdi v njegovem brlogu, je odgovoril: «Prav nič ne smrdi, veličanstvo, po vijolicah diši».

«Kaj, lažnivec, ti se mi upaš prilizovati!» Petelinčka je doletela ista usoda kot njegovega tovariša.

Tretjega dne mu je na isto vprašanje tretji minister odgovoril:

«Oprostite, veličanstvo, danes sem nekoliko prehlajen pa prav nič ne duham. Res ne morem reči, ali tu smrdi ali diši!»

Dihur se je nasmehnil in odpustil prebrisanega petelina.

pravi spet prva

Kokoši so se dale pregovoriti. Tudi petelini, ki so čakali na izid volitev, so bili s tem zadovoljni, ker nihče ni privoščil drugemu kraljevanja.

Odposlanstvo kokoši se je odpravilo k dihurju. Povedale so mu, da so ga izbrale za kralja. Dihur se je čutil zelo počaščenega, takoj je sprejel to visoko čast in obljubil, da bo pravičen vladar. Petelina pa je imenoval za ministra.

Počasi pa se je dihurju zahotelo pečenke. Dolgo je premišljeval, kakšen vzrok bi dobil, da bi lahko zaklal enega svojih «ministrov».

Neki dan je poklical v svoj brlog najdebelejšega petelina:

«Ali kaj duhaš v mojem stanovanju?» ga vpraša.

«Seveda, saj neznosno smrdi!» odgovori petelin.

«Ali se tako odgovarja svojemu vladarju?» se je zadrl dihur in odgriznil petelinu glavo.

Drugi dan je poklical drugega petelina. Ta je nedel kaj se je zgodilo z njegovim tovarišem. Na vpra-

PADALO v škatlici

Poskusili ste že, da notranji del šibične škatle odleti daleč naprej, če vtaknete škatlico v usta in močno pihnete. Pa poskusimo še nekaj posebnega. V notranji del škatlice (tega bomo izpihnili!) pritrdite majhno padalo. Ko bo izpihnjeni del škatlice že poletel v zrak in bo začel padati, se bo padalce odprlo in padalo bo proti tlom prav počasi.

Za padalo poiščite med odrezki primeren kos močne svile. Iz te svile izrežite kvadrat s stranico 18 cm. Na vsak vogal pritrdite 20 cm dolgo svileno nitko. Proste konce nitk nato zvežite v vozel. V sredino krajše prečne stranice šibične škatle zvrtajte luknjo in potegnite skoznjo zavozljane nitke padala. To storite tako, da potisnete vozel od zunaj navznoter — nitke in padalo so na zunanji strani. Pri zlaganju padala morate paziti, da se nitke ne bodo zamešale in da bodo vsi štirje vogali padala naravnani takoj ob odprtini. Škatlice potem ne zaprite do kraja, lahko pustite tudi do polovice odprto, ker bo tako laže zdrsnila ven, ko boste pihnili. Pazite prav na vse, kar smo napisali, pa bo igra prav lepa in zanimiva.

Naše mucke

NASA MUCA
IMA MLADE.
MUCKE SE
IGRAJO RADE.

MAMIN KLOBČIC
Z VOLNO BELO
RADE TAKAJO
VESELO.

IN POTEM ŽE
HOPLA, HOP,
VSE POSKAČEJO
NA KLOP.

KAR PO VES DAN
SE IGRAJO,
ZALOSTI NIC
NE POZNAJO.

CE BI SE
SMEJATI ZNALE,
BI NA VES GLAS
SE SMEJALE.

S. Cigoj

—o—

UGANKE

Domača žival
ob jaslih stoji,
dodaj mu še črko —
se vse ga boji.

(Vol — Volk)

Na širni dobravi
je glava pri glavi;
učene nobene,
neumne nobene,
a vse so . . .

(Zelene, zeljnate glave)

Stesane ne, ne zidane,
so v gozdu tople hišice,
a kar se bratcev v
njih rodi,
že pevci od mladih dni.

(Gnezda in ptički)

FILATELISTIČNE ZANIMIVOSTI

JUGOSLOVANSKE ZNAMKE

Jugoslovanska poštna direkcija je v povojnih letih izdala celo vrsto poštnih znamk, od katerih so nekatere zelo uspele, nekatere pa ne. V prvih dneh po osvoboditvi so izšli tako imenovani »provizoriji«, to je pretiskane znamke v posameznih mestih države. Kmalu nato so jih zamenjale redne znamke, na katerih je bil viden napis »Demokratska Federativna Jugoslavija«. Po proglasitvi republike je ta napis izginil z znamk in smo nekaj časa imeli napis »Jugoslavija«, že nekaj let sem pa imajo vse jugoslovanske znamke napis »Federativna narodna republika Jugoslavija«. V prvih letih je bila emisijska politika kaj čudna. Prepogosto so se menjale navadne frankovne serije, in kot da bi to ne bilo dovolj se je še menjaval tisk teh frankovnih serij in tudi barva. Najprej smo imeli dve frankovni seriji s portretom maršala Tita, nato je stopila v veljavo serija tkzv. »Partizani«, kjer so bili prikazani razni motivi partizanske borbe. Na nekaterih znamkah te serije smo videli pozneje pretisk »FNR Jugoslavija« in tudi barva se je menjala. Nato je stopila v veljavo frankovna serija posvečena gospodarstvu. Te znamke so bile v nasprotju s prejšnjimi zelo lično izdelane in nekatere izmed njih so bile zelo posrečene. Tiskane so bile v bakrotisku, kar je povečalo njihovo estetičnost. A kmalu po njihovem izidu se je poštnina občutno zvišala in poštna direkcija je bila primorana izdati novo serijo, ki je sicer ostala ista, a le barve in vrednote so bile spremenjene. Tudi ta serija je bila tiskana v bakrotisku. Poštna direkcija pa je pozneje prišla verjetno do spoznanja, da je tiskanje v bakrotisku predrago in je zato nekatere — najbolj uporabljane — vrednote dalo znova tiskati v isti barvi in z isto nominalo, a v navadnem offset tisku. Sedaj so v načrtu nove frankovne znamke, ki bodo verjetno izšle — vsaj nekatere — že v tem letu. Prva poročila o teh znamkah, v jugoslovanskih časopisih in revijah, se izražajo zelo pohvalno o njihovi izdelavi. Znamke bodo prikazovale motive iz jugoslovanskih mest. Ljubljano bodo po vsej verjetnosti predstavljali dve znamki.

Tudi letalske znamke bodo zamenjane. Do sedaj smo imeli tri navadne letalske serije. Prve znamke so bile bolj slabo izdelane, druga serija pa je prikazovala jugoslovanske turistične postojanke in je bila zelo lično izdelana. Tretja serija pa je prikazovala iste motive kot druga, a vrednote in barva so bile spremenjene zaradi že omenjenega porasta cen poštnih uslug. Pravijo, da bo prihodnja serija prikazovala spet turistične postojanke; razni pisci v jugoslovanskih strokovnih revijah želijo, da bi bili sedaj prikazani na znamkah manj znani turistični kraji, ki niso bili še naslikani na znamkah, tako da se ne bodo ponavljali vedno isti motivi, kot n. pr. Bled ali znameniti most v Mostarju.

Emisijska politika spominskih in priložnostih znamk je bila v preteklih letih zelo neredna. Zdi se pa, da se je sedaj ustalila in da bo vsako leto izšlo približno enako število znamk — seveda če ne prištevamo sem frankovnih in letalskih znamk — od katerih bodo nekatere stalne, t. j. se bodo vsako leto več ali manj ponavljale. V preteklih letih je bila večina znamk posvečena tedanjim dogodkom, velesejmom, kongresom, državnim in mednarodnim konferencam, itd.. Le tu pa tam je kakšna znamka proslavila kak dogodek ali kako osebo iz preteklosti. In ker tudi prejšnja Jugoslavija ni proslavljala svojih velikih mož iz preteklih dobe, državnikov, pisateljev, pesnikov, slikarjev, znanstvenikov in drugih, so bili Jugoslovani — vsaj na filatelističnem področju — prikrajšani za to, kar so v drugih državah — n. pr. v Italiji, Franciji, Sovjetski zvezi, Avstriji, Nemčiji, Združenih državah, Češkoslovaški, državah Latinske Amerike — imeli na pretek. Leta 1948 se je jugoslovanska poštna direkcija spomnila na Srba Vuka Karadžiča, leta 1949 na Slovenca Franceta Prešerna, nato smo dobili znamke z Njegošem, Trubarjem, Maruličem, carjem Dušanom. Radičevičem in lani decembra smo dobili prvo serijo petih slavnih mož, katerih obletnice rojstva ali smrti so se proslavljale lani. Sedaj je poštna uprava sklenila, da bo vsako leto za dan republike 29. novembra dala v promet posebno serijo in bodo na teh znamkah naslikani slavni možje iz jugoslovanske preteklosti. Upajmo, da bo poštna direkcija izvedla ta načrt.

Za 1. maj pa bo poštna direkcija izdajala serijo namenjeno mladini. Lani so bile te znamke posvečene raznim živalim in so zelo uspele. Letos bodo znamke posvečene jugoslovanski flori in pravijo, da jih bodo tudi tokrat tiskali v Švici. Želeti pa bi bilo, da bi v prihodnjih letih posvetili eno ali dve seriji jugoslovanskim narodnim nošam, saj so zelo slikovite in bi takšna serija imela brez dvoma velik uspeh, saj smo videli kako lepo so uspele avstrijske znamke z narodnimi nošami iz predvojnega časa, čeprav so bile tiskane v enobarvnem tisku. Tu ne smemo niti prezreti madžarskih znamk, ki so bile izdane pred nekaj leti in ki so vzbudile v svetu veliko zanimanje.

Stalne izdaje bodo še dve znamki za Rdeči križ, ki sta postali v jugoslovanski filateliji že običajni in znamka za »otroški teden«. Glede zadnje moramo nekaj pripomniti. V prejšnjih letih so izšle nekatere znamke v ta namen, ki so bile še kar lepo izdelane. Lani pa je izšla znamka, ki je dvignila mnogo prahu. Vsi jugoslovanski časopisi, ki imajo filatelistični kotiček in vse strokovne revije so dvignile val protestov proti poštni direkciji, ki je dovolila tiskati takšno neuspelo znamko. Pravzaprav v začetku nihče ni niti vedel, ali je to znamka ali ne, ker ni bila objavljena v nobeni ministrski odredbi in se je mislilo da jo je izdal kak beokrajski odbor kot navaden kolek. Kar je je in edino upanje je v tem, da se prihodnjič ne bo kaj takega zgodilo. Druga taka znamka, ki ni žela odobravanja je bila ona o zagrebškem velesejmu leta 1951.

Cesar pa jugoslovanski filatelisti ne odobravajo so »ključne« znamke. V vsaki seriji namreč ima ena znamka znatno nižjo naklado kot ostale. To znamko prejmejo — po eno — le člani filatelističnih klubov, ostalo pa proda podjetje »Jugofilatelija« v inozemstvo. V inozemstvu je prav zaradi tega padlo zanimanje za jugoslovanske znamke. Kaže pa, da letos ne bodo več tega delali.

ONGER
Strauss
Mod. z jekl. dnom
Mod. pozlačen
Mod. ves jeklen
Mod. vodotesni
Mod. zlat 18 k

C. G. R.
COMMERCIO GENERALE
E RAPPRESENTANZE
SOC. A R. L.
Ul. della Geppa, 9 - TRST - Tel. 37-940, 28-
UVOZ IZVOZ

AVTOVIE CARSICHE
PREVOZ Z AVTOBUSI NA IZLETE — PREVOZ S TOVORNIMI AVTOMOBILI — PREVOZ S KAMIONCINOM (leončino). Vsi prevozi tudi v FLRJ
UL. LOCCHI 20 - TEL. 36-794 - DOM 38-

POŽAR ARTEMIO
TOVORNI PREVOZI
TRST - Ul. Mazzini
Telefon
v vse
tudi v
inozemstvo

Ribarič Ivan
IMPORT ◆ EXPORT
VSEH VRST LESA IN TRDIH GORIV
TRST — ULICA F. CRISPI 14 — TEL. 93-
ULICA DELLE MILIZIE 19 — TEL. 96-

AVTOGARAŽA
MEHANIČNA DELAVNICA
STAR
TRST (ROJAN) ULICA MODE
TELEFON ŠTEV. 35-

KMETJE VRTNARJI
Za vsako vašo potrebo se obrnite na domačo tvrdko
FURLANI EDVARD
TRST, Ul. Milano 18
TELEF. 35-169
katera vam nudi po najnižjih cenah vsakovrstna najboljših inozemskih krajev in semena lastnega ter razne sadike, žveplo, modro galico, umetna gnojila ter vsakovrstno orodje in stroje vsake

IMPEXPORT
TRST, UL. C. BATTISTI 23
Tel. 44-208 Telegr. IMPEXPORT-TRIESTE
UVAŽA:
Vsakovrstni les, drva za kurjavo, gradbeni material
IZVAŽA:
tekstil, kolonial, no blago in ro, novrstne stroje
SPECIALIZIRANO PODJETJE ZA VSAKOVRSTNE KOMPENZACIJE

Naši kraji in ljudje

SV. KRIŽ

Tujcem dajejo vedno več prednosti

Poročali smo že, kako »nepristransko« in »socialno« nakazuje občina stanovanje in navedli primer, ki dovolj jasno pove, da občinski krovi niso dolčeni za naše brezdomce. V občinski stanovanjski hiši je stanovanjski urad oddal dvosobno stanovanje dvočlanski družini (mati in hči) iz Trsta, dočim je domači dvočlanski družini (mati-vdova z odraslim sinom) trdil, da je to stanovanje zanjo prevelико. Mislimo, da pritiče dvosobno stanovanje prej materi z odraslim sinom kot pa materi s hčerko. Stanovanjski urad to prav dobro ve, a se na to požvižga, ker se drži načela — selekcije v duhu nam (Slovencem) nasprotnih interesov.

Namesto zaposlitve, dela in zaslužka smo že mesece deležni obljub in le obljub. O brezposelnosti ne maramo več govoriti, ker je to že splošen pojav. Mnogi naši profesionisti ne pridejo do zaposlitve v svojem poklicu, niti pri zasilni ustanovi SELAD. Sicer pa bo tudi ta kot vse kaže prenehala obstajati. Kot zdravilo nam država zelo prizadevno daje na razpolago prevozna sredstva za lov na srečo v tujino (izselitev). Kaj slab žegen, ki se mu na početku poti v neznano in tako redko srečo rad pridruži tudi škof Santin.. Zal so se tudi pri nas mnogi naveličali čakanja in se lepo število (okrog 30) pripravlja v Avstralijo.

Mi smo zaman prosili prostore za četrti razred. V mestu so prošnje za slovenski otroški vrtec bob ob steno, v ezulskih barakah pa je bilo vprašanje otroškega vrtca rešeno kar samo od sebe. Kmalu bodo ezuli imeli tudi svojo šolo v novi šolski zgradbi. Mi moramo k zdravniški ambulanti v Nabrežino, v barakah pa je dnevno zdravniški pregled. Ker so ezuli tukaj »na svoji zemlji« — tako jih je prepričeval župan Bartoli na sestanku »Feste del socio« v Nabrežini — bodo skoro dobili razne koncesije za gospodarsko osamosvojitev. V naših očeh so ezuli žrtve političnega izigravanja kot smo to, čeprav v drugačnem svojstvu, tudi mi. Cudimo se jim, da tako slepo sledijo svojim šovinističnim voditeljem v sovraštvu do nas. Dokler bodo vzgajali svoje otroke, da je naš jezik »brutta lingua« in neveden da se ga oni učijo, bodo sužnji sovraštva, ki ne more roditi dobrih sadov.

Kmetom se mudi z deli v vinogradih, ker jim je delo zastalo in bodo trte ob ugodnem vremenu hitro pognale. Je neverjetno, a resnično: po manjkanje delovne moči za toliki brezposelnosti takšno pomečka dela. Če bi se naša mladina bolj zbližala s temi deli, bi v kritičnih časih tudi na svoji zemlji našla možnost za svoj obstoj.

PADRIČE

Zanemarjena pot čez Razklani hrib

Zaradi slabega vremena in snega je delo na polju zelo zaostalo in bomo morali zdaj krepko prijeti, da bomo nadoknadili zamujeno. O potrebi popravila poti čez Drašco (Razklani hrib) v Trst smo že neštetokrat pisali in intervenirali na občini, a vedno zaman. Dobili smo vsakokrat le obljube, pot pa je vedno slabša. Tudi ko je bilo pred dnevi polno snega, so pozabili na to pot, ki nam vedno služi in je niso očistili. Zdaj res ne vemo, kam naj se obrnemo. Pot je občinska, občina pa se zanjo ne zmeni čeprav bi jo delavci SELED lahko popravili brez velikih stroškov.

Osapski potok spet poplavil rodovitna polja

Skrajni čas je, da se dokončno in pošteno uredi regulacija potoka, ki s vsakoletnimi poplavami povzroča veliko škodo kmetovalcem in mandrjerjem

Pogled na poplavljeno njivo radiča pri Orehu.

Od Ospa do Oreha se razteza plodna in skrbno obdelana Osapska dolina. Tu so lepe njive, vinogradi in sadovnjaki. Razen mandrjerskih vrtov je tu najplodnejša zemlja na našem področju. Sredi doline teče potok, ki pa ima zlasti ob začetku vse značilnosti hudournika.

Dolino prečka približno v sredini državna meja, lastniki zemljišč pa so večinoma iz Prebenega, Mačkovelj, Oreha in Plavij, skoraj sami dvolastniki. Tako so primeri, da imajo kmetje iz Prebenega svojo zemljo na jugoslovanski strani, kmetje iz Plavij pa na tej strani. To vprašanje je že kolikor toliko urejeno, ker imajo ti kmetje dvolastniške izkaznice, pereče pa je vprašanje ureditve potoka — hudournika, ker so zadnja let večkrat poplave, ki povzročajo veliko škodo na njivah in v sadovnjakih.

Tudi zdaj, ko se je stopil sneg, je voda silno narastla in poplavila velike površine obdelane zemlje v več krajih, pod Prebenegom, pod Mačkovljami in pri Orehu. Pod vodo so cele njive radiča, iz vode štrlijo trte in češnje. Sreča je le, da niso kmetje tod še posadili krompirja, sicer bi bila škoda še večja.

Pred nekaj leti so sicer začeli z urejevanjem potoka, a so na pravili delo le do polovice doline tostran meje, a še to delo ni napravljeno tako, kot bi moralo biti. Ostane še polovica na tej strani meje in ves del onstran meje. Ureditev vse struge je nujno potrebna, da se prepeči nadaljnje opustošenje zaradi poplav, ki bodo povzročale vedno večjo škodo. Na gorjem predelu, to je onstran meje, se je nabralo dosti materiala in kamenja. Ob nalivih voda narase in poplavi njive ter si išče drugih iztočnih poti.

Za to zadevo bi se moral zanimati «Genio Civile» in ravnateljstvo za kmetijstvo pri glavnem komisariatu ter dolinska in miljska občina. Ker pa je vmes meja, se morajo prej dogovoriti jugoslovanske in italijanske oblasti. Urediti je treba strugo tudi onstran meje, sicer bi vsaka regulacija na tej strani bila zamán. Kakor pa smo že zgoraj omenili, je večina zemljišč onstran meje, ki so prizadeta, last tukajšnjih kmetov.

Vsekakor je potreben dogovor med jugoslovanskimi in tukajšnjimi oblastmi in prizadeti kmetje upajo, da bo do tega prišlo. Stroški za ureditev ne bi bili tako veliki, trajno korist pa bi imelo tukajšnje kmetijstvo, saj bi v Osapski dolini potem lahko začeli z intenzivnejšim obdelovanjem zemlje in vrtnarstvom, kar nekaj pomeni, če pomislimo, da je v bližini mesta obdelovalne zemlje vedno manj.

A. B.

PREČNIK

Težave našega gospodarstva

Nekdaj se je naša vas bolj bavila s kmetovanjem, danes pa prevladuje delavski sloj. Od 28 hišnih številk je le ena samostojna kmetija. Mogoče pride povprečno na hišo okrog ena tretjina hektara orne zemlje kar pomeni, da se je vas povečala in nam je zemlja le v pripomoč. Razmeroma dosti je gmajne in le malo dobrih senožeti, ki bi mogle biti z izboljšanjem bolj donosne. Živinoreji posvečamo razmeroma največ pozornosti in se precej bavimo z mlekarstvom. Kar 6 gospodinj nosi v Trst in deloma (ena) v nabrežinski sanatorij mleko, skoro izključno iz naše vasi. Zelo bi občutili, če bi ta dohodek odpadel. To grozi od strani močnega konkurenta — Marzottovega mlekarskega podjetja, ki bi rado edino zalagalo Trst z mlekom. Naše obrambno orožje je v kakovosti našega mleka in v trdni gospodarski povezanosti. Zal pa te poslednje nimamo. Od naših 10 obrtnikov (2 mizarja, 3 zid., 5 kamnosekov) so zaenkrat vsi zaposleni. Največ delovne moči pa je brez poklica, saj pride malone po ena na vsako hišo. Vsi, ki so odvisni od zaslužka, so zaskrbljeni, ker je vedno manj dela. Če bi bilo toliko jajc kakor je bilo po lanskem oktobru hvalisavega kokodakanja, bi se na tej zemlji ne na naseljevali le iz južne Italije, ampak bi se vrnili vsi naši izseljenci. Tako bi tudi lahko bilo, če bi bili v ospredju interesi delovnih ljudi.

Pred časom so začeli z «operacijo» vodovodne veje med Šempolajem in našo vasjo, a se je delo zaustavilo. Ali so se tudi za ta dela posušila sredstva? Pod to upravno roko je res povsod sama smola.

SESLJAN

Jožefovanje v znamenju novega časa

Dva svetnika sta bila nekoč pri nas posebno v cislih: Ivan in Jožef. Za prvega smo romali v Devin (24.6.), drugi pa je naš patron, ki so ga z nami vred praznovale vse okoliške vasi. Tukaj se je zbralo veliko slavljencev in drugega ljudstva, mladini pa so dišali pliskovški (kraški) štruklji, kuhan bob in mogoče — pravim mogoče, ker je bilo to že luksus — tudi kakšen «cukerdorzo». V gostilnah je bila dobra volja in je jožefovanje utrjalo prijateljske vezi.

Današnje moderno jožefovanje je zgubilo svoj stari pečat. Letošnji sv. Jožef pa je bil v znamenju novih prilik in je razpoloženje ustvaril edino lep pomladanski dan. Namesto v gostilnah so se radovedneži zbrali okrog razstavljenih novih «Fiat 600» in to novo vozilo različno ocenjevali. «Kaj niti gledamo, saj ga ne bo izmed nas nihče «kupil»! Še to bomo prodali, kar imamo (vespe), in še karjole ne bo», smo čuli iz vrste ogledovalcev.

SALEŽ

Potrebno pojasnilo o našem traktoristu

V okviru ureditve poti Saležu-Zgonik so že začeli s popravili, od vasi, kjer ovinek in ožina ovirata promet.

Ne vemo, če smo pri oblasteh slabo zapisani vsi vaščani ali le naša gostilničarka. Saj je menda edina na podeželju, ki ji ne dovolijo igre (biljard).

Radovedni smo, kakšen greh visi nad nami, oziroma nad našo gostilničarko.

Z delom smo letos zaostali za mesec dni. Zemlje je razmeroma zelo malo razorane in traktor čaka, ko bo primerno, obilna zaposlitev. Je potrebno omeniti, da naš svoječasni dopis v «Primorskem dnevniku» o nesposobnosti traktorista ni prepričal. Kmetje se od te strani ne morejo tožiti, saj so z oranjem zadovoljni, in to posebno, odkar je v posesti sedanjega lastnika, ki je napreden gospodar, ki se zaveda vestnosti v delu. Pisec je mogoče pravilno mislil, a se je slabo in nerodno izrazil. Nedvomno bi bilo koristno, če bi vsak naš kmet (in seveda vsak traktorski orač) imel čim več kmetijsko-strokovne izobrazbe. Če bi naše mlade, krepke in delavoljne moči seznanili z naravnimi zakoni, ki soodločajo v našem gospodarjenju, bi to pomenilo korak v bolj napredno kmetovanje.

Minulo nedeljo sta se s svojima vozilom ponesrečila mladeniča Legiša in Pipan iz Šempolaja. Zaradi neprevidne vožnje sta trčila z vozili na rebri med našo gostilno in glavno pot jo. Vsa mladina je z vožnjo premalo previdna in vse preveč ji prija brzina.

BOLJUNEC

Še o kamnolomu

O kamnolomu, ki nam povzroča toliko škode in predstavlja nevarnost za našo vas, ker nima potrebnih zaščitnih naprav, smo že večkrat pisali in smo tudi protestirali na občini. Do sedaj so bile vse naše pritožbe zaman. Slišali pa smo, da je pred dnevi skupina domačinov intervenirala na prefekturi in je vsaj malo upanja, da se bo zadeva uredila. Dolinska občina dobi za najemnino kamnoloma 120.000 lir letno, vaščani, ki imajo hiše blizu kamnoloma, pa pravijo, da bi radi dali občini 150.000 lir letno, samo da ne bi bilo več kamnoloma. Stvar pa ni tako enostavna, ker je v kamnolomu zaposlenih nekaj delavcev. Zadostuje le malo dobre volje podjetnika, da bi izpopolnil zaščitne naprave, da ne bi frčalo kamenje po vasi in da ne bi bilo več toliko prahu.

CEROVLJE

Smrtna kosa

18. t. m. smo pokopali 86-letnega domačina Avgustina Trčona (Jurčevega). Pokojnika bomo ohranili v dobrem spominu kot skrbnega in delavnega kmetovalca ter dobrega vaščana. Lahka mu zemlja!

V Ricmanjih po prazniku

Ricmanje — Značilna vas na Bregu — znana daleč naokoli zaradi cerkvene afere pred leti, zaradi bitke domačinov s Francozi in zaradi jožefovanja. Romanje v Ricmanje na praznik sv. Jožefa se je začelo pred dobrimi dve sto leti.

Skoraj dve tretjini moške delovne sile se ne ukvarja več s kmetijstvom, ampak si je poiskala delo v raznih tovarnah itd. Vas šteje nekaj čez 150 hišnih številk in približno 500 prebivalcev.

Enkrat v letu, to je na Jožefovo, je v Ricmanjih bolj živahno kot v kakršni koli drugi vasi. Za tradicionalni praznik pridejo vsako leto gostje iz mesta in iz okoliških vasi na izvrstno domačo kapljico in pršut.

Letos so imeli zaradi ugodnega vremena izreden obisk. Neki kmet je v svoji osmici prodal v enem dnevu 12 hl vina in mu ga je zvečer že zmanjkalo, v neki gostilni pa so prodali kar 20 kuhanih pršutov.

V tednu po prazniku smo se spet vrnili v Ricmanje. Domačini delajo obračune, kramarji so že pospravili svoje stvari, vrtiljak je prazen in tih. Nadaljuje se redno življenje.

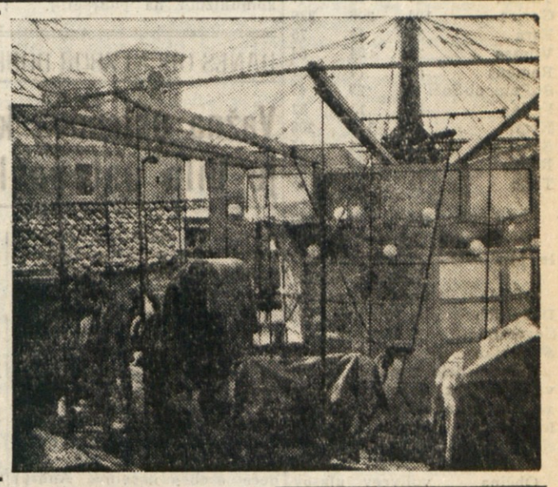

Pravijo, da je pred leti in leti prvi Ricmanjec pribežal iz miljske okolice, ustavil se je ob studencu pod Bregom, si sezidal dom, posadil murvo in ustanovil novo naselje. Baje je bila vas ustanovljena pred približno 800 leti.

Murva, ki jo vidite na sliki, nima para daleč naokoli. Vsa nagubana je in stara, verjetno pa je potomka prve ricmanjske murve. Kjer je bil prej studenec ob murvi, pa stoji zdaj nova pralnica. Tudi v Ricmanjih je še nekaj peric, ki perejo za mesto. Mlekaric je še približno 15. Bržanke pa ne nosijo več v Trst okusnih »bržanskih big«.

Dekleta kramljajo o vseh mogočih, zanimivih in nezanimivih stvareh in šivajo ter pletejo pod starim obokom. Verjetno ni v nobeni naši vasi toliko obokov kot v Ricmanjih.

Ima komaj šest let naša Loredana, pa poglejte jo, kako skrbno že pere. Morda oblekco svoje punčke, ali svoj robček?

Andrej — mežnar, je kopal v njivi za krompir. Po težkem delu se prileže grižljaj in požirek vina.

Bernard je še mlad fant. Po poklicu je krojač, že deset let pa se vneto zanima za čebelarstvo.

Popoldanski pouk je končan! Deklice so bolj mirne kot dečki, odšle bodo verjetno domov, dečki pa bodo še zbijali žogo. Radi se igrajo, pa so tudi pridni, kadar hočejo, ricmanjski šolarji.

Kakor je znano, so italijanske oblasti v raznarodovalne namene ustanovile letos italijansko šolo v Ricmanjih. Italijanski pouk obiskujejo zdaj nič več in nič manj kot štirje učenci.

Za ustanovitev otroškega vrtca v Ricmanjih pa imajo oblasti gluha ušesa.

(Foto Bubnič)

Zakasnela pomlad je tudi Oslavcem prinesla mnogo skrbi in obilico dela

Slovenski najemniki upajo v pravično razsodbo beneškega sodišča glede spora, ki se vleče že dolga leta med njimi in ustanovo Tre Venezie • Vsekakor potrebujejo Oslavci najbolj vodo!

Kot povsod v Brdih, je tudi v Oslavju spomladi najlepše. Letos se je sicer pomlad zakasnila ter povzročila našemu kmetu ogromno težav, saj je delo na poljih in v vinogradih zastalo za dober mesec dni. Pridne roke Oslavcev bodo morale krepko zagrabiti za lopate in urediti vinograde ter posejati krompir na njivah ob Soči.

Oslavci so trdni kmetje, znani po dobrem vinu in sadju, lepo rejeni živini in odličnemu mleku. Največ obdelovalne zemlje pa imajo le v pevmski ravnini, kajti valovita Brda ne morejo zadostiti njihovim potrebam. Toda zemlja v dolini je last ustanove Tre Venezie, ki je do nje prišla na lahek način in se v svojem dosedanjem delovanju pokazala kot sovražnik slovenskega rodu ter je zaradi tega začela spor, ki se vleče že dolga leta. Kot je znano, so oslavski najemniki skupaj z najemniki zemlje iz St. Mavra in Pevme vložili priziv proti nepravičnemu sklepu goriškega sodišča, da morajo zapustiti zemljo, ki so jo vse doslej obdelovali. Iz Benetk sicer še ni odziva. Nekateri menijo, da sodne oblasti čakajo na zaključek parlamentarne debate o najemniških pogodbah in zato zavlačujejo rešitev priziva. Oslavci upajo, da bodo zemljo lahko še naprej obdelovali in ostali tam, kjer so se rodili in kjer so živeli njihovi očetje in dedje.

Z lansko vinsko letino so precej zadovoljni na Oslavju. Pravijo, da sicer ni bila najboljša, toda še v marsikateri kleti je dovolj dobre briške kapljice, po kateri so začeli spraševati tudi trgovci in gostilničarji iz Vidma, kar se doslej ni dogajalo. Briško vino je zelo cenjeno in tega se zavedajo Oslavci, ki so pred nekaj leti ustanovili vinarsko zadrugo. Z njo so hoteli prekrižati račune nepoštenim trgovcem in ustvariti take pogoje za prodajo domačega vina, da bi bili ohranjeni interesi pridelovalcev in da bi obenem vsepovsod lahko spoznali pravo briško vino in ne mešanico, ki jo preradi pod imenom «briško» ponujajo nekateri brezvestni gostilničarji. Toda na žalost oblasti v Gorici niso pokazale za hvalevredno iniciativo oslavskih kmetov tistega zanimanja kot bi ga morale ter jim sploh niso izdale obrtnice za prodajo vina in žganjekuho z izgovorom, da je enega in drugega na Goriškem že itak preveč. Kljub temu člani zadruge in njeno vodstvo niso obupali, marveč iz leta v leto obnavljajo prijavo zadruge in upajo na boljše čase.

Najbolj pa tare prebivalce Oslavja skrb za vodo odnosno za vodovod. Zaradi številne živine bi Oslavci vodo zelo potrebovali, kajti malobrojni vodnjaki v poletnih časih popolnoma usahnejo in zadnja poletja se je celo dogajalo to, da so morala občinska podjetja voziti vodo v vas, kajti drugače ni šlo naprej. To zadevo, ki je izredno pereča, je večkrat prikazal v mestnem svetu tudi svetovalec Milan Paulin. Občina je sicer poizkusila z iskanjem vode na Oslavju, na Mihovem hribu, toda v 40 dneh kopanja delavci niso našli vodne žile. Ljudje sicer pravijo, da so bili odgovorni premalo vztrajni, ker so prehitro pobrali šila in kopita. Vsekakor se mora ta zadeva rešiti! Edini izhod bi namreč bilo podaljšanje vodovoda iz Huma, ki je komaj tri km oddaljen od Oslavja. Tu je sicer vmes državna meja, vendar to ne bi smela biti nepremostljiva ovira za oblasti če hočejo resnično pomagati našemu človeku.

LONJER

V slovenske vasi slovenske predavatelje

Pred dnevi je neka italijanska organizacija iz Trsta odprla v naši vasi gospodinjski tečaj za žene in dekleta. Predavanja so seveda samo v italijanščini. Da bi privabili nekaj deklet so napeli vse sile in niso štedili z obljubami. Brezplačno dajo svinčnike in so zagotovili, da bodo ob zaključku tečaja priredili brezplačni izlet v Padovo.

Omenjena organizacija, ki bi hotela predstavljati naše kmete, a ima med njimi le par pristašev, se hoče vriniti v naše vasi, da bi razbila enotnost kmetov in si ustvarila vsaj malo podlage, ker se predvideva, da bo tudi na nasem ozemlju razsirjen zakon o vzajemnem zavarovanju kmetov. Poleg tega pa ima jasen cilj: Prispevati z italijanskimi predavanji k raznarodovalni politiki na skodo našega življa. To dela tudi Kmetijsko nadzorništvo, ki je pred omenjenim tečajem priredilo v nasi vasi kmetijski večerni tečaj v italijanščini. Čas je, da se s tako politiko preneha in da se pošilja v slovenske vasi slovenske predavatelje.

Tja in nazaj

(Nadaljevanje s 3. strani)

skega pomena, nastane kratka zgodba, ki pa predstavlja zanimivo in privlačno branje. Branje, kakršnega si v splošnem pomanjkanju časa želi danes povprečen Američan. In prav predstaviti slovenskemu bralcu nekaj primerov take kratke zgodbe, kot pasebnosti sodobne ameriške književnosti, ima predvsem namen tudi knjiga osmih ameriških zgodb v knjigi »Tja in nazaj«.

Knjiga ima krajši uvod urednika. To ni literarna zgodovinska študija ki naj bi analizirala vse tokove v sodobni ameriški književnosti. Ne. Uvod je zanimivo esejistično pisano kramljanje v katerem razpravlja avtor o sodobni Ameriki, njenem življenju. Sele na koncu govori nekaj več o ameriški književnosti in predstavlja bralcu zastopane avtorje.

Knjiga »Tja in nazaj«, obsega zgodbe osmih ameriških avtorjev. Obeh največjih pisateljev sodobne Amerike ne najdemo. Urednik je menil, da bi Hemingway in Faulkner s svojo močjo razgnala okvir te knjige. Zato pa so zastopani John Steinbeck, Erskine Caldwell in od znanih pripovednikov še Francis Scott, Fitzgerald, Mc Cullersova in dramatik Tennessee Williams. In potem še trije avtorji: James Thurber, Kressman Taylor in Alice Dennisova, ki predstavlja najmlajšo generacijo. Razumljivo je, da je v knjigi takega obsega nemogoče predstaviti vso sodobno ameriško književnost. Knjiga tudi ne želi biti prerez sodobne ameriške književnosti je tu to poudaril urednik sam. Prikazati hoče predvsem delček življenja Amerike. In zato je tudi vsebinsko nadvse pestra. Zgodba o ameriškem rasizmu, o nesrečni smrti mladega dekleta, o ameriškem protinacizmu, poleg prikaza usode ameriškega pionirja, to so v glavnem vsebine zgodb te knjige.

Toda, ko imamo zdaj šele eno samo knjižico z izborom moderne ameriške proze, smemo biti samo veseli in hvaležni, uredniku in založbi. Namen, predstaviti slovenskemu bralcu košček ameriškega življenja in drobec ameriške književnosti je dosežen. Ker pa so razen tega zgodbe motivno različne, vsebinsko pestre in tudi za naše bralce privlačne, pa je gotovo izdaja dosegla svoj namen.

Sl. Ru.

V OKVIRU DRUGEGA DRŽAVNEGA TEKMOVANJA NA GORIŠKEM

Samo trije slovenski kmetje nagrajeni za večjo produktivnost

Z ignoriranjem slovenskih kmetovalcev, za katere je znano, da znajo umno gospodariti, se je komisija pokazala neobjektivna in pristranska

V nedeljo dopoldne so prišli v Gorico iz raznih krajev goriške pokrajine številni kmetje, ki so se udeležili drugega državnega tekmovanja za povečanje produktivnosti v poljedelstvu. Za tekmovanje se je priglasilo 75 zemljiških posestnikov, toda kasneje jih je nekaj odpadlo in tako jih je ostalo 67. Od teh jih je posebna komisija določila 6 v kategorijo velikih posestnikov, 9 v kategorijo srednjih in 52 v kategorijo manjših zemljiških posestnikov. Goriški inšpektorat za poljedelstvo je določil vsoto 2 milijonov lir za nagrade najboljšim udeležencem državnega tekmovanja. Pri nagrajevanju naj bi prišli v poštev tisti zemljiški posestniki pri katerih so našli elemente, ki jih je komisija postavila kot pogoj za nagraditev. Komisija je namreč med drugim gledala na ureditev posestva in gospodarskih poslopij, na rejo živine, uporabo poljedelskih strojev in raznih prevoznih sredstev, na raznovrstnost rastlin, ki jih goji posamezni posestnik ter na splošno upravljanje posesti.

V kategoriji A je kot prvo bilo nagrajeno veliko posestvo S.A.T.C.A. iz Angorisa pri Krminu, ki je prejelo 250.000 lir nagrade. V tej kategoriji seveda ni bilo nobenega Slovenca, saj na Goriškem sploh ni slovenskih veleposestnikov. V srednji kategoriji odnosno kategoriji B je prvo nagrado v znesku 125.000 lir odnesel Ferruccio Conte iz Arisa pri Tržiču. Med drugimi nagrajenci v tej kategoriji je bil tudi Anton Stekar iz Steverjana, ki je za vzorno vodeno gospodarstvo prejel 60.000 lir. V tretji kategoriji je bilo mnogo nagrajencev, toda izmed vseh sta bila le dva Slovenca, in sicer Karel Jarc iz Doberdoba, ki je prejel 25.000 lir ter Alojz Bučinel iz Krmina, ki je prejel 50.000 lir nagrade.

Udeleženci nedeljske prireditve, od katerih je bilo mnogo slovenskih kmetov iz okolice Gorice, s Krasa in iz Brd so začudeni obstali nad ravnanjem komisije, ki je smatrala za potrebno izmed vseh udeležencev tekmovanja nagraditi le dva Slovenca. Opozorili so, da je bilo ravnanje komisije lansko leto boljše in da bi tudi letos morala ravnati nepristransko ter slovenskemu kmetu ki je doslej vedno pokazal, da zna pravilno ravnati z zemljo in pravilno rediti živino, dati primerno priznanje, ki mu zasluženo pripada. Upamo, da se pri tretjem državnem tekmovanju za večjo produktivnost poljedelstva podobni primeri ne bodo več ponavljali.

GORIŠKI IN BENEŠKI DNEVNIK

PO IZVOLITVI OBČINSKIH ODBOROV VZAJEMNIH BLAGAJN

Kako se v številkah kaže „prepričljiva zmaga“ Bonomijeve Coltivatori diretti

Samo enotne kandidatne liste po slovenskih občinah in liste Federterre so v goriški pokrajini prejele 42% glasov

Vladni in vladi naklonjeni časopisi so proglašali volitve odborov vzajemnih blagajn za zmago nad demokratičnimi kmečkimi množicami. V naslednjem objavljamo nekaj podatkov, ki kažejo dejansko razmerje sil med neposrednimi obdelovalci v naši pokrajini.

Dve kadidatni listi sta prejeli v spodaj navedenih občinah sledeče število glasov:

Občina	Federterra	Bonomijevci	Štev. volivcev
Gradiška	56	22	81
Turjak	27	15	47
Gorica	104	206	336
Fara	30	43	75
Vilesse	29	54	84
Romans	50	74	131
St.Peter ob Soči	14	29	47
Foljan	16	15	32
Krmin	78	118	208
Skocijan	22	24	47
Ronke	20	36	57
Tržič	19	24	45
	465	660	1190

Po slovenskih občinah so bile predložene enotne liste,

Občina	štev. volivcev	štev. glasov
Doberdob	90	83
Sovodnje	83	81
Steverjan	43	41

Enotne liste neodvisnih, levičarske ter desničarske organizacije neposrednih obdelovalcev so bile predložene v sledečih občinah:

Občina	štev. volivcev	štev. glasov
Starancan	29	23
Marijan	88	74
Zagraj	28	15

Samo bonomijevska kandidatna lista je bila predložena v sledečih občinah:

Občina	štev. volivcev	štev. glasov
Kapriva	131	121
Dolenje	51	50
Gradež	9	4

V odstotkih sta prejeli Bonomijeva Coltivatori diretti in Coltivatori giuliani 51 odst. glasov, Federterra 29 odst., enotne liste po slovenskih občinah 13 odst., enotne liste po drugih občinah goriške pokrajine pa 7 odst.

Številke dokazujejo, da se demokristjani ne morejo ponašati s svojo «prepričljivo zmago». kajti demokratične kmečke množice so pokazale svojo veliko silo kljub temu, da so pred volitvami onemogočili volilno pravico številnim volilnim upravičencem kot n. pr. v Brdih. Moč demokratičnih sil kažejo tudi volitve predsednikov izvršnih odborov v občinskih odborih vzajemnih blagajn, kjer imajo bonomijevci omejeno število predsednikov.

Čim so šle volitve mimo, so demokristjani takoj pokazali svoje pravo lice. V pokrajinski urad za enotne kmečke prispevke so n. pr. imenovali na priporočilo Rima dr. Catulla Gianatasia, znanega demokristjana iz Gradiške, ki je odločno proti deželni avtonomiji. V pokrajinsko vzajemno blagajno pa so imenovali dr. Martina, čigar brat je znan funkcionar krščanske demokracije.

Tako se torej izvaja Bonomijeva napoved borbe proti komunizmu na podeželju.

Zveza slovenskih prosvetnih društev v Gorici organizira danes 27. marca 1955 avtobusni izlet v Trst na premiero Williama Shakespeara

Ukročena trmoglavka

v prevodu Otona Župančica. Pričetek predstave ob 20.30 v Avditoriju.

Odhod iz Gorice izpred kavarne Bratuž ob 17. uri. — Cena vožnje in vstopnine 600 lir.

Kulturno predavanje s petjem

V sredo 30. t.m. ob 20.15 uri bo v prostorih Ljudske čitalnica v Ul. Ascoli 1-I. predavanje:

«O kulturnem ozadju obdobja 1848 in 1890».

Sodeluje tudi moški zbor Pevskega in glasbenega društva, ki bo zapel nekaj značilnih pesmi iz čitalniške dobe.

DANES OBČNI ZBOR DOBERDOBSKE POSOJILNICE

Važna ustanova kraških Slovencev je bila ustanovljena leta 1908

Pri c. kr. (cesarsko kraljevi) okrožni kakor tudi trgovinski sodniji v Gorici so 1. julija leta 1908 registrirali pravila kmečke posojilnice in hranilnice z neomejeno zavezo v Doberdobu, ustanovljene 20. aprila 1908. Posojilnica je izdala tudi zadružno knjižico vsakemu članu, v kateri so pravila in iz katerih je med prehodnimi določili razvidno, da so prvo načelstvo tvorile sledeče osebe: načelnik Andrej Gergolet, tajnik in knjigovodja Josip Brezigar ter odborniki Andrej Lakovič, Miha Ferletič, Matevž Ferfolja, Stefan Zužič in Josip Lakovič.

Pod paragrafom 32 pravil je pisano o občnem zboru. «Redni občni zbor se sklicuje enkrat v letu, in sicer do konca meseca julija; izredni občni zbor se skliče, kadar se to načelstvu ali nadzorstvu zdi potrebno, ali če to od načelstva zahteva deseti del zadružnikov v posebni pismeni vlogi z izrecno navedbo predmetov posvetovanja in sklepanja.

Dan, ura, kraj in dnevni red občnega zbora je razglasiti vsaj 8 dni prej po uradnem razglasu nabitem na oznanilu in po razpisu v Gorici izhajajočem listu «Naš glas»; — če načelstvo odnosno nadzorstvo to kot potrebno ali umestno spozna, pa sme občni zbor razglasiti po svoji previdnosti še v drugih listih in po okrožnici.

Če zgoraj navedeni list preneha, ali če drugi tehtni razlogi govore za spremembo zadružnega glasila, določi načelstvo skupno z nadzorstvom tisti list, v katerem se ima v bodoče občni zbor razglašati ter naznani to svojim članom vsaj en mesec pred razpisom prvega sledečega občnega zbora z oznanilom...»

Pod fašizmom so posojilnico preimenovali v «Casa rurale ed artigiana». Kakor vidimo ima posojilnica zelo dolgo in zanimivo preteklost. Danes imajo svoj letni občni zbor, na katerem bodo pregledali svoje delovanje. Marljivi doberdobski ustanovi ob tem dogodku želimo veliko uspeha.

SEJA GRADBENE KOMISIJE

V Pevmi otroški vrtec ONAIR

Pod predsedstvom geometra Bolterija je bila prejšnji teden na županstvu seja občinske gradbene komisije, na kateri so odborniki med drugim odobrili načrt ustanove ONAIR za gradnjo otroškega vrtca v Pevmi.

Za gradnjo otroškega vrtca so se slovenski občinski svetovalci že delj časa zanimali, predvsem pa se je zanj stalno zavzemal svetovalec tov. Bogomil Pavlin. Otroški vrtec v Pevmi je potreben zaradi tega, ker je vrtec na Oslavju za pevmske otroke preveč oddaljen in so starši raje imeli otroke doma, kot da bi jih pošiljali na Oslavje. Med njimi so tudi nekateri, ki so pošiljajo svoje otroke v italijanski otroški vrtec pri pevmskem mostu, češ da je ta vrtec bliže kot oslavski.

Z novim otroškim vrtcem bo omogočeno vsem pevmskim otrokom, da jim ne bo treba vsakodnevno prehoditi dolge poti na Oslavje ali v otroški vrtec k pevmskemu mostu.

Poleg tega so odobrili načrt Giovannija Vetriha za gradnjo podstrešja za skladišče drv v Ul Lantieri, Dedičem Valentina Paulina načrt za zvišanje stanovanjske hiše v Ul. Lunga štev. 44, Marti Grinover za preureditev pročelja poslopja na Korzu Italia 9, Elisi Bacchetti za razširitev zgradbe v Ul Lungh'Isonzo štev. 35. in istotako Giovanniju Venieru za razširitev stanovanjske zgradbe v Ul. Visini štev. 24. Primu Pascottiju je bil odobren načrt za gradnjo delavnice in njeno ograditev v Ul. Duca d'Aosta, Valeriji Longhin za gradnjo stanovanjske hiše v Ul. Scipio Slataper v Podgori, Francescu Fabianiju za gradnjo stanovanjske hiše v Ul. Lungh'Isonzo in Soc. Cooperativi edificatrice pa za ograditev zgradb v Drevoredu Virgilio; Moto-Imporiu je bil odobren načrt za preureditev zgradbe na Korzu Italia 35, Lauri Puia za zvišanje zgradbe v kraju Mochetta štev. 1, Luigiju Bacchetti, za gradnjo lope v Ul. Morelli in Paolu Viddozzi za gradnjo ograje v Ločniku, Ul. Udine

Nadalje je gradbena komisija izrazila povoljno mnenje o gradbenih načrtih Josipa Makuca za razširitev stanovanjske hiše v Ul. Mihaela štev. 100, Vittorie Sizman za gradnjo stanovanjske hiše in drvarnice v Ul. Colonia, Alberta Culota za gradnjo stanovanjske hiše v Ul. Duca d'Aosta in Bruna Pelizona za zvišanje stanovanjske hiše v Ul. Leoni štev. 26.

Namiznoteniški turnir pri Zlatem pajku

Danes 27. t. m. ob 14.30 uri bo v dvorani pri «Zlatem pajku» v Gorici namiznoteniški turnir. Člani Akademsko-srednješolskega kluba «Simon Gregorčič» bodo nastopili proti igralcem prosvetnega društva «Andrej Čok» z Opčin pri Trstu.

Vabljeni vsi ljubitelji športa.

KINO

CORSO. 14: «Ubijalska sulica», cinemascop, S. Tracy in R. Widmark.
VERDI. 14.30: «Sabrina», A. Hepburn in H. Bogart.
CENTRALE. 15: «Sanarska legija», barvni film, A. Ladd in A. Dahl.
VITTORIA. 15: «Dolina Mavrov», J. Hawkins in J. Glinis.
MODERNO. 15: «Trije vojaki», W. Pidgeon.

ŠPORTNI DNEVNIK

LEPA MEDNARODNA TEKMA VČERAJ V TRSTU

Italija-Francija 64:56 (29:25)

Proti starejšim in rutiniranejšim francoskim igralcem so Italijani uveljavili svoj elan in pa zelo učinkovito taktiko - Francozom se je poznala odsotnost nekaterih najboljših igralcev

ITALIJA: Damiani (3), Margheritini (3), Canna (9), Lucev (8), Gamba (1), Romanutti (5), Riminucci (14), Zorzi (4), Macoratti, Costanzo (7), Alesini (10), Calebotta.

FRANCIJA: Schlupp (4), Sturla 2), Monclar (14), Baltzer (1), Perniceni, Rey (1), Freimueller, Grange (6), Dessemme (2), Bertorelle (13), Vacheresse (13), Marcelot.

Sodnika: Stefanović (Jugoslavija) in Chouard (Švica).

Prosti streli: Italija realiziranih 24 od 44; Francija realiziranih 22 od 35.

Izključena zaradi 5 osebnih prekrškov: Grange in Monclar (Francija).

Italijanska in francoska košarkarska reprezentanca sta včeraj uporabljali različno taktiko. Seveda pa je bila tudi igra obeh moštev različna. Ko so na koncu tekme italijanski igralci dvignili na ramena McGregorja, trenerja državne reprezentance, si je ta gotovo zaslužil aplavz publike.

Domača reprezentanca je v začetku nastopila s kvintetom Romanutti, Riminucci, Zorzi, Costanzo, Calebotta. Na nasprotni strani pa so bili Monclar, Perniceni, Grange, Bertorelle, Vacheresse. Igra je bila v začetku iznenačena z menjavajočimi se napadi, vendar so bili spočetka Francozi nekoliko uspešnejši in so tudi oni začeli s točkovanjem. Razlika v golih se je večkrat izenačila ne da bi znašala več kot tri gole, vse dokler niso prišli Francozi v vodstvo 22:18. Italija je še izenačila na 25:25, vendar se je prvi polčas končal z 29.25 za Francijo.

V prvem polčasu je McGregor dvakrat popolnoma zamenjal moštvo. Potem ko je najprej Damiani zamenjal Romanuttija, je po prvih 10 minutah nastopila petorica Margheritini, Canna, Lucev, Gamba, Alesini.

Že v prvem polčasu se je pokazalo, da so Francozi popolnoma onemogočili Calebotto. V drugem polčasu so se stvari na igrišču znatno spremenile v prilog Italije, ki je po zadnjem izenačenju pri 31:31 prevzela vodstvo, razliko povečala in vodila do konca.

Med italijanskim moštvom je bil gotovo najboljši Riminucci, za katerim pa ni zaostajal Lucev in tudi drugi. Pri Francozih sta se odlikovala Monclar in Vacheresse. In ko je moral Moncler zapustiti igrišče zaradi pet prekrškov, tedaj vsaj, če ne prej, je bila usoda Francozov zapečatena. Sploh je treba reči, da se je Francozom poznala odsotnost nekaterih njihovih najboljših napadalcev.

Sodnika Jugoslovan Stefanović in Švicar Chouard sta svoj posel opravila vzorno.

Po tekmi smo imeli priložnost spregovoriti nekoliko besed s sodnikom Stefanovičem, ki nam je dejal, da je zmaga Italijanov zaslužena. Najboljša igralca sta se mu zdela Riminucci in Canna, od Francozov pa Moncler in Vacheresse. Podobno je izjavil tudi trener jugoslovanske reprezentance Nikolić.

DOSEDANJE TEKME ITALIJE S FRANCIJO

Albanija	1	1	0	60	15
Argilija	2	2	0	111	46
Avstrija	5	5	0	239	131
Belgija	7	3	4	363	371
Brazilija	1	0	1	31	47
Bolgarija	2	2	0	77	45
Cile	1	1	0	27	19
ČSR	6	1	5	250	320
Egipt	7	2	5	284	302
Estonska	2	1	1	52	49
Filipini	1	0	1	14	32
Finska	2	2	0	130	38
FRANCIJA	23	11	12	956	994
Grčija	3	3	0	146	120
Holandska	3	2	1	138	94
Iran	1	1	0	62	38
Irak	1	1	0	77	28
Izrael	1	0	1	42	47
Jugoslavija	8	4	4	382	362
Kanada	2	0	2	94	123
Kitajska	1	1	0	54	38
Letonska	3	1	2	75	93
Libanon	1	1	0	50	34
Litavska	3	0	3	70	87
Luksemburg	2	2	0	149	35
Madžarska	7	4	3	291	273
Mehika	1	0	1	17	34
Nemčija	5	5	0	180	84
Poljska	3	2	1	107	100
Romunija	3	3	0	169	121
Sirija	1	1	0	44	25
SZ	3	0	3	168	240
Španija	5	4	1	265	247
Švica	12	11	1	606	377
Turčija	8	5	3	358	329
Urugvaj	1	0	1	34	46
	137	81	56	6172	5374

Neumestnost

«Messaggero Veneto» je seveda bolj kot katerikoli drugi list poklican, da govori o tekmi med Udinese in Odredom, ki bo danes popoldne v Vidmu, ker je pač videmski list. Nič ne bi imeli pripomniti, če ne bi bilo v objavah, ki so v zvezi s to tekmo, nekaj pretiravanj, ki so komaj lahko opravičljiva z zgolj reklamnimi potrebami. Toda ne, niti s tem niso upravičena, ker bralce zavajajo k napačnim predstavam in vrednotenjem, ker enostavno niso resnična. Odred namreč ni član I. jugoslovanske zvezne lige, kot piše «Messaggero Veneto», temveč II. lige. Res pa je, da je v prejšnji sezoni bil v I. ligi in tedaj je res največ preglavic vedno povzročal prav najmočnejšim moštvom, o čemer bi lahko govorili igralci Dinama in Partizana. Tudi nam ni znano, da bi bili v Odredu kandidati za državno reprezentanco. (Končno tudi ne vemo, zakaj piše «MV» **Hodred**, mar zato, da nekoliko spominja na — Honved?).

Wes Santee je tekel na pokritem prostoru 1 miljo v času 4.04.6, kar je za eno sekundo slabše od rekorda, ki ga je pred mesecem postavil Nielsen.

Partizan spet v formi

BEOGRAD, 26. — V današnjih tekmah za prvenstvo prve zvezne lige so bili doseženi naslednji rezultati: Partizan - Radnički 7:0 (4:0); Dinamo - Proleter 1:1 (0:0).

Cambridge pred Oxfordom

LONDON, 26. — Osmerec iz Cambridgea je zmagal v 101. tradicionalni tekmi med univerzama iz Cambridgea in Oxforda. Čas prveka je bil 19:10, čas drugega pa 19:58.

Objavljeni moštvi za obe tekmi z Nemci

FIRENZE, 26. — Tehnična komisija za sestavo reprezentance je objavila postavi obeh moštev, ki bosta nastopili 29. t. m. v Muenchenu in 30. t. m. v Stuttgartu.

Mlado reprezentanco sestavljajo: Romano; Rota, Maldini; Morin, Bernasconi (kap.), Orzan; Conti, Mariani, Bettini, Bacci, Bizzarri.

Rezerve: Luison, Molino, Turchi.

Reprezentanco A sestavljajo: Viola; Magnini, Giacomazzi; Chiappella, Ferrario, Moltrasio; Bonipertì (kap.), Menegotti, Galli, Pandolfini, Frignani.

Rezerve: Costagliola, Ballacci. Celio, Pivatelli, Pozzan.

Današnji trening, na katerem je igrala A reprezentanca proti mladi reprezentanci, je dal odgovor na vprašanje uporabe Virgilija. Pokazalo se je, da je njegova noga še vedno precej negibna; po 8 minutah igre je odšel z igrišča in njegovo mesto je zavzel Bettini. V moštvu A ni bilo Bonipertija, ki še ni prav zdrav.

Tudi danes je mostvo A pokazalo sigurnost v zadnjih vrstah, medtem ko v napadu ni šlo vse najbolje. Podobno velja pravzaprav za obe moštvi. Zmagalo je moštvo mladih z 2:1 (1:0), ki je že vodilo z 2:0, dokler ni razlike zmanjšal Menegotti. Za mlade sta bila uspešna Bizzarri in Conti.

Odgovorni urednik
STANISLAV RENKO
Tiska Tiskarski zavod ZTT - Trst

AVTOPREVOZNO PODJETJE
FRANC LIPOVEC
PREVOZ POTNIKOV
na Tržaškem, v Jugoslavijo, Avstrijo in druge države
GARAŽA: Ul. Timeus 4, tel. 90-296
STANOVANJE: Ul. F. Severo 6, tel. 33-113

BELTRAM
UVOZ UL. VALDIRIVO št. 3 TELEFON 36-991 IZVOZ
Odpremlja hitro po najnižjih cenah darilne pakete za Jugoslavijo in druge države.
Tvrdka ima lastno skladišče v prosti luki (Punto franco) 2-a-21. — Obrnite se osebno ali pismeno na naš naslov.

ČEVLJE jesenske in zimske, v razprodaji
dobite za velike in male v trgovini
Josip Trevisani
TRST, Ulica Vasari 10 - tel. 69661

KINO ŠKEDENJ
predvaja danes 27 t. m. z začetkom ob 15. uri film:
„Vesela vdova“
Igralci: LANA TURNER, FERNANDO LAMAS, UNA MERKEL
Jutri 28. t. m. predvaja z začetkom ob 18. uri film:
Lov na moža v džungli
Igralci: JOHNNY WEISSMUELLER — BOB WATERFIELD

KINO V NABREŽINI
predvaja danes 27. t. m. ob 15.30 in 20. uri veliki zgodovinski film:
QUO VADIS
Zadnja predstava se vrši jutri 28. t. m. ob 20. uri.
Na izredno zanimivi film vabimo vse občinstvo iz bližnje in daljne okolice.
Uprava.

KINO V KRIŽU
Danes 27. marca 1955 ob 15. uri
Pesem strasti
N. Pizzi — G. Landry.
V sredo 30. marca 1955 ob 19. uri
GANG
Robert Mitchum — Lisabeth Scott.

Kino na Občinah

predvaja danes 27. t. m. z začetkom ob 14.30 in jutri 28. t. m. z začetkom ob 18. uri barvni film:
Latinska ljubimca
Igralci: LANA TURNER, RICCARDO MONTALBAN
Najbolj romantičen filmski par!

INTERCOM
IMPORT-EXPORT ZASTOPSTVO
TRST
Ul. XXX Ottobre 6-II - Tel. 31-961 31-962

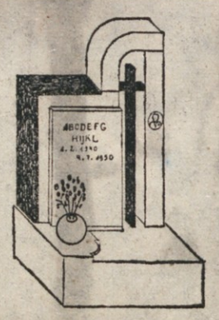
AVTORIZIRAN MALI OBRTNIK IZDELUJE NAGROBNE SPOMENIKE IZ NAJBOLJSIH KRAŠKIH IN TUJIH MARMORJEV, SLIKE NA PORCELANU, BRONASTE CRKE IN LUCKE, PRO-RACUNE BREZPLACNO, POSTAVITEV IZVRSENIH SPOMENIKOV Z GARANCIJO.
Stanko Zidarič
ŠEMPOLAJ ŠT. 4 (Nabrežina)
CENE ZMERNE OLAJŠAVE PRI PLAČILU
Po najugodnejših cenah po najmodernejšem stilu...

Naročniki! KUPUJTE pri TVRDKAH, ki oglašajo v našem listu!

Kmetovalci in vrtnarji obiščite nas!

TRGOVINA KMETIJSKIH STROJEV IN ORODJA
TRST — Strada vecchia per l'Istria 266/a — Tel. 41-176
Umetna gnojila, krma za živino — prvovrstna inozemska semena in semena lastnega pridelka — sadna drevesa, razne cvetlične sadike, vrtnice itd. — Poljedelski stroji in druge potrebščine.

OBIŠČITE TVRDKO KERŽE
POZOR!!! PREDEN NABAVLJATE
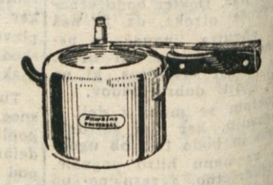
HAWKINS LONEC NA PRITISK ENOSTAVNOST IN GOTOVOST DELOVANJA STA TAKI, DA DOVOLJUJETA UPORABO VSAKOMUR! PRISTEDILI BOSTE 80% NA PLINU IN CASU.
NOVI REVOLUCIONAR HOOVER! — LIKALNIK NA PARO IN NA SUHO. TAKO IMATE DVA LIKALNIKA V ENEM.
MORATE OPRATI DELOVNE OBLEKE? BODITE BREZ SKRBI! ELEKTRICNI PRALNI STROJ HOOVER JIH OPERE V 7 MINUTAH, NE DA BI BILO POTREBNO OBLEKO PREJ NAMAKATI.
PRODAJA TUDI NA OBROCNO ODPLACEVANJE

ZAPOMNITE SI TVRDKA Kerže
TRST, Trg S. Giovanni 1 tel. 35-019

Vladimir Bartol: **MLADOST PRI SVETEM IVANU** (Prva knjiga)

SVET PRAVLJIC IN ČAROVNIJE

64. Tretje poglavje: **PRAZNIKI, IGRE, STAROŽITNOSTI**

Od tistega dne dalje je prinašala «Edinost» sleherni dan na prvi strani poročila z Balkana. «Vrenje na Balkanu». «Bolgarija je oklicala svojo neodvisnost». «Razpoloženje prebivalstva v Belem gradu je razdraženo». «Kreta je oklicala svojo združitev z Grčijo». «Anglija podpira Turčijo». «Črna gora protestira proti aneksiji Bosne». Stavki kakor: «Bolgari, Srbi, Hrvatje in Slovenci. To je jugoslovanski Balkan!» ali «Usoda balkanskih Slovanov se še enkrat kroji preko njihove volje...», «...Dočim narod v Sofiji zmagoslavno vzklika bolgarskemu carju, pa v Belem gradu in po vsej Srbiji skripljejo z zobmi»; taki stavki, ki so izražali novega duha po septembrskih dogodkih in aneksiji Bosne, so se komentirali v hiši in med ožjimi znanci in so se otroku globoko vcepili v dušo. V takem ozračju je dvakrat rad poslusal zgodbe iz davnih časov, iz turških vdorov in bojev na Balkanu, a tudi iz bližnje, domače zgodovine, zgodbe o «bakolih» in njihovih dejanjih in koncno o žalostnem koncu slavnega okoličanskega bataljona.

28.

Josip Négode je pripovedoval:

«Okoličanski bataljon je ustanovila Marija Terezija. Moštvo bataljona je nosilo pri vajah šajkaco, pri paradah pa klobuk s perjanico. Sicer je bila uniforma prikrojena po okoličanski narodni noši: hlače na pol kratke, spodaj preklane in temnozelene barve. Od tod naziv »bakoli«, »ščurki«, ki je pozneje postal splošno psovka za okoličanske Slovence.»

«Šajkače so prodajali na placi, tam, kjer je danes luteranska cerkev, kar na tleh, vrhu vreč. Kot otrok sem tudi jaz nosil šajkačo», pravi Négode.

«Bataljon je imel svojo godbo, ki je igrala ob procesijah in tudi ob otvoritvi čitalnice pri Svetem Ivanu. Mislim, da je bila ta otvoritev leta 1866 ali 67. Vojaki so se morali oblačiti na lastne stroške, orožje pa je dala država. Puške so se basale od spredaj s posebnimi lesenimi palčkami, ki so imele na enem koncu kroglico. Te palčke so vojaki potem metali proč. Otroci smo jih pobrali in delali iz njih žajgle (= gajžle, biče).»

«Vaje je imel okoličanski bataljon tam, kjer stoji danes Politeama Rossetti. Tam je rastel osat, je rastlo trnje vse gor do Dreherja. To je bilo občinsko zemljišče, gmajna. Vse novo je prišlo od leta 1848 naprej, kakor mi je pravil oče.»

«Fantje in možje pri Svetmi Ivani so spadali pod tretjo kompanijo. Njihov poveljnik je bil narednik pri bataljonu Borovina. Imel je gostilno in pri njem se je tudi hranilo, prejemalo in izročalo orožje, ko so se vojaki vrnili z nočne straže. Člani bataljona so namreč stražili zvečer in ponoči v okolici, ob mestnih vratih in čez dan tudi pri Chiozzi namesto mestne policije. Za stražo so prejemali po 35 krajcarjev na večer.»

«O, ben, zdaj poglejmo, kako je bilo s tem Borovino. Matija Kastelic od Svetga Ivána je kuhal tripe (vampe) v klavnici v Trstu. Njegova žena je te vampe prodajala. Kupila sta krčmo, ki jo jima je prodal Borovina, ta pa je vzel v najem drugo krčmo prav tam nasproti. Tisti krčmi, ki jo je vzel v najem Kastelic, se je reklo potem zaradi tega, ker je gospodar kuhal tripe, „Pri tripérji“ ali tudi „Pri trepérji“ in dvorani, ki je bila zraven, „Šala (sala) pri trepérji“.»

«Borovina je v svoji krčmi torej prevzemal puške od bataljona. Ponje je prihajal »fortbeže«, vojaški artiljerijski voz, ki se je ustavil pred Borovino, novo krčmo, dokler niso najožili vanj vseh puš. Odpeljali so jih, ko je bilo konec bataljona.»

«To so žalostni dnevi za okolico. Zastavo so oddali na Opčinah. Oddal jo je tamkajšnji domačin, zastavonoša bataljona Guštinčić, in sicer nekemu avstrijskemu regimentu.»

«Do konca bataljona pa je prišlo takole: V Rojani je bila 1868 otvoritev čitalnice. K otvoritvi so šli tudi pevci od Svetga Ivána. Zastavonoša povorke je bil naš rojak Francelj Žerjal po domače Kolčar, ki je nosil slovensko zastavo. Bilo je ten Žerjalov ali Kolčarjev pet ali šest bratov.

(Nadaljevanje sledi)

«Tržaško podporno in bralno društvo» (odbor), ustanovljeno 1882 v Trstu.